Страховой
Микрофильм

КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Масса а мехкий пролетареш, в1ашаг1кхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ ОБКОМА, НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 1 ЯНВАРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 1 (6723). ◆ Мах 3 кеп.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛДУВЦАР

Деза новкъостий, доттаг1ий!

Чакхдоалаш ва 1982 шу. Советски наха из дар КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъеш х1ама хьакхолла творчески болх баь шу.

Доккха ц1ей санна белгалйир вай доккха ма1ан дола событи — Советски Социалистически Республикай Союз хьаь 60 шу дизар. Цу юбилейс къаьгга, ч1оаг1а дег чу дужаш хьахьекхар социализмана кираг1даьнна сийлахь-доккха х1амаш, ленински къаман политика котъялар, СССР дерригача халкъий дохаргдоаца доттаг1али вошали.

Советий Мохк эггара лаькхаг1ча боараме дег1а а бенаб низах а бенаб коммунистий парте хьакьалца кулгал а деш. Б1убеннен лорзаг1а ца йоалаши йода КПСС тохкамах чакхбаьннача ленински наькъаг1а. Парте чурен арахьарен политика беррига советски наха хьаллоацилга, коммунизма идеишта са ца кходеш тешаме хилар 1алаьмате ч1оаг1а тешадеш хьегучадаьлар Леонид Ильич Брежневиа 1адика ювцача деношка.

Коммунистически парте сийдеш доккхал ду къахьегамхой доазув доацаш шийх тешаш хилара. Шин балха эггара доккхаг1а ма1ан гу цунна халкъа, коммунизманен машаран г1улакх дарца. Партен халкъен цхьоаг1о йохаргйоацаш хиларца — вай социалистически Даьхено д1ахо толамаш дахара дола тешал.

Новкъостий!

Атта хиланзар вайна д1адода шу. Х1аьта а даьр к1езига дац. Д1ахьалха ухаш дег1анхаб халкъа боахам. Болх бе йолаенай б1аьш промышленни предприятеш. Ехкай керда 1алаьмате йоккха газопроводаш, электропередачай лакхавольтни линеш. СССР Кхачан программа кхоачашъяра балхаш даржаш да. Кердача лакхаленашка кхаьчад советски 1илма. Лерраг1а чакхдоахаш да Советски наьха материальни хьалтороне культуран боарам айбара КПСС XXVI съездо де оттадаьраш. 10 миллион гаргга саго тоадаьд шоай жилищни хьалаш.

Пятилетка заданеш кхоачашъяра денале программа санна т1ахийцар советски наха КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета ворх1аг1ча сессе решенеш. Хьалхашкара декхараш доккхий да, х1ара советски сагагара т1аг1ертта болх белга, лакхара организованность, сакхетаме дисциплина д1а а ехаш. Х1аьта уж вайна кхоачашдулургдолаш а да.

КПСС Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет тешаш я болхлоша, колхозхоша, интеллигенце, берригача советски наха 1983 шу керда сийлен г1уланкаш караг1дувларца белгалдоаккхаргхиларах, мохк ленински наькъаг1а д1ахо д1ахьалхашкахьа г1олга 1алашдергхиларах.

Сийле а хоастам а хилба ц1енча дег т1ара, шоаш ца кхобеш къахьегарца Советски Союза экономически оборонни низ ч1оаг1беш, 1илмен культурен дег1айоалаеш, вай сийлахь-йоккха Даьхе д1ахо тоаялара г1о деш мел волчун!

Чоалхане дар д1адахача шера дунен халкъашта юкъера хьал. Империализма агрессивни г1озараша санийтацар кхохкам к1аьабара политика йохае, паччахьалкхенаши халкъаши моастаг1алени т1ема хьакъехьа в1ашдухьала дахарен наькь т1а даха г1ертилга. Цу хьалашка вай ц1аькхаз а ч1оагг1а д1акхайкаду: вай машарга кхача г1ертилга хувцалургдолаш вац. Советски Союзо лерраг1а лораду шин хьашташ, вай союзникийи доттаг1ийи хьашташ. Машар безача принципаштен шин арахьарча политико де лерх1араштен тешаме а болаш, вай мохк т1аг1ертта къовсам лоаттабеш ба ядерни т1ема кхерама духьала, герзашца кийчлулга сиццара дирст йоллара т1ехьа. Вайна — социализма вежарашха дола мехкаш, планета машар беза дерригa низаш. СССР масазза кийча я моллаг1ча а паччахьалкхенаца цхьатарра бокъо йола, в1аши пайдане дола г1улакхаш леладе. Вай тешаш да дунен халкъашта юкъерча хьалера тахканара халонаши кхохкамаши д1адаха йиш хиларахи д1адаха дезилгахи.

Цу ихьан ханна 1алаьмате ч1оаг1а фе хургда вай. Т1ема авантюрашкахьа бараштa ха деза: вай доазонаши вай союзникий доазонаши саг т1аккхоадa йиш йоацаш кулга тешшаме 1алашдаьдолга. Советски Герзашцара Низаш машарен халкъий кхерамълени низ бола фактор я.

Кердача шера накъдолхаш вай дег т1ара моаршал доьхийт социализма мехкий къахьегамхошка. Социалистически содружество ч1оаг1ъяр д1ахо йодача хана а вай партен паччахьалкхенои эггара хьалха йоакко еш дола г1улакх хургда.

Вай ч1оаг1а даькъала буьц дерригача дунен коммунисташ, империализмана, реакцена, т1ема духьала къовсам лоаттабераш, вай мехка беррига дика доттаг1ий.

Деза новкъостий! Вай мохк б1убенна хьеж кхоанега. Кердача, 1983 шеро берригача советски наха, х1ара дезала дахьалла иразан дега г1озали!

Кердача шерaца даькъала юьц оаха турпала болхлой класс, колхозни ахархой, халкъа интеллигенци!

Кердача шера моаршал да парте, т1ема, къахьегама ветеранашка!

Дег т1ара доаг1а моаршал да советски кхалнахага — Даьхен сийлахьча мехкарашка, шоаш ца кхобеш къахьегарашкен ч1оаг1ача патриоткашкен!

Дика мел дар хилда вай башхадикача кагирхошта!

Ч1оаг1а даькъала буьц оаха советски наьха машаре къахьегам фе лорабеш бола СССР Герзашцарча Низий майра б1ухой!

Ц1ей деэдеш моаршал ду оаха керда шу хьахулача бус къахьегамен доазув лоравaрен вахте латтарашка, шоай даьй лаьттан гаьнна болх берашка!

Кердача шерaца, деза новкъостий, кердача иразаца!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИИ СОВЕТ

АМЕРИКАНСКИ ПОЛИТИЧЕСКИ ОБОЗРЕВАТЕЛА Дж. КИНГСБЕРИ-СМИТА ХАТТАРАШТА Ю. В. АНДРОПОВА ТИЙННА ЖОПАШ

Хаттар. Кердача, 1983 шераца дуазадеяна малаг1а ловца баккха ловргдар Хьона американски халкъа?

Жоп. Эггара хьалха са безам ба хьат1адоаг1а керда, 1983 шу х1ара американски дезала даькъала дувца а дикадари иразан хилар ловш дег т1ара ловца баккха а. Х1аьта цуя ма1ан фуд аьлча, из да, эггара хьалхар1а аргланна, берригача американашта машар хулга, наьрмача цьахьегамен хьета халкъашца боркате цхьана г1улакхаш леладарен лаьрда т1а ч1оаг1а машари тоаденла вахари хулга лар. Советски наьхен американцийн х1ана юкъара цхьа моастаг1а ва — т1ема кхерамни из ч1оаг1беш мел дола х1амен. Машар лоаттабари ч1оаг1бари дезаш я х1аьта цу г1уланха шин де йиш йолаш мел дола х1ама деш а я Советски Союз. т1ехь - т1ехьа дукхаг1а хулаш бола ядерни т1ема кхерам т1ехьабаккхарал, сихдаь хьадеш латтача ядерни герзашта т1ахьожам оттабарал, уж соцадарал лоарх1амег1а а долаш лекхар дунен халкъашта юкъерча политике х1ама ца хилар кхета а деш. Америко а шин, цу сийлахьбоккхачу мехко лаца хьакъ ма дарра, халкъашта юкъера машари доттаг1али ч1оаг1дара юкъе даькъ лацар лоьра сова, сихдаь герзаш хьадетен т1ом бара чам сов боахачен ца а лоацаш.

Хаттар. Лоарх1амег1а дола г1уланкхаш малаг1аш чакхдоахалургдар, Хьона хетачох, дерригача дунен т1арча машарен советско - американски юкъмоттиг тоадрен г1уланка 1983 шера СССР-ан США-нен юкъе цхьана г1улакхаш даладара даьнье?

Жоп. Вай шин мехка цхьана дукха х1ама дулургдар аьнна хет сона, парва шоншта санна, иштта кхыча мехкаштен халкъаштен пайдана а долаш, — масала, шинна я оаг1оно Центральни Европера шоай б1уи герзаши к1езигдар, т1ема довний кхараметг1а дола кхуврчаш, масала, Гаргарча Малхбоалера а кхычахьара а, д1адахара в1аши бувзам а болаш г1уланхаш чакхдахар.

Х1аьта эггара лоарх1амег1а дар да, баьхдар аьлча, Европерча стратегически герзаштен юкъерча гаьналга додача ядерни герзаи доазув оттадаран уж к1езигдаран еча переговорашка ниийсо йолаши в1аши мегаши бола, цхьатарра бокъонаши кхерамзлен хилара принципа ма хеттара боле барт в1ашт1ехьбаккхар, барт в1ашт1ехьбаккхар а из кхоачашбара практически г1уланкхаш чакхдахар а.

Хаттар. Ядерни герзай дешарх йолча СССР-ен США-н правительствай позицешка барт в1ашаг1а ца кхетийташ дола х1амаш д1ахо еча переговорашка компромиссни барт хилара эша хьалаш в1ашт1ехьдахара кхоачам балла бола боараме к1езигдулургдар аьнна хетий Хьова?

Жоп. Хет-те. Цу г1улакхна объективно йиза тово йолаш я, х1ана аьлча, цхьанна а оаг1он хьаштаита ве ца деши шинна а оаг1он герзаш бокъонца к1езигдарга — масане а юкъарча машаран кхерамзленнен 1алаьмате бокхха пайда баларга вуганши дола наькъаш долаш да дувцаш латта дешаш къовсталара. Дукхьал цу г1уланха т1аерзаяь я Советски Союза хьадда предложенеш, цу даькъе укх эггара т1ехьарча хана оаха д1анхайкайраш а. Цу предложенеш керттера ма1ан дагадохийтаргда аз. Из в1алла тоалхаве доапаши хила ма доаг1арен да. Стратегически герзий хьакъехьа кхы д1ахо уж алсам ца доахаш х1ан сая а деза соцаде, вешта аьлча, йолаш йола арсеналаш х1анзарча боарамал т1ех ма яхь а х1аьта цу т1ехьаг1а, дуккха сов г1а-ашнаг1а йоацаш, х1ара оаг1оно 25 процент цхьатаррарча боарамашка кхоачаеш к1езигъе а ях оаха шинна а оаг1оно. Т1аккха кхы т1а а к1езигъеш д1ахо аха а.

Европа зонерча ядерни герза тайп-тайпара варианташ могаю оаха. Хьашт дале из цига в1алла ца хилийта — е юкъерча гаьналга долар а, е тактически а, е СССР оаг1онгахьара а, е НАТО паччахьалкхенен оаг1онгахьара а. Цунах хургьяр, баьхдар аьлча, шинна а оаг1онна «бокъонца йола нуль». Хьашт дале — юкъерча гаьналга дола шоай герзаш (ракеташ, ядерни герз д1анкухьа самолеташ) шинна а оаг1оно кхаьдаьхьах шин даькъал сов г1а к1езигде. Т1аккха в1ашдухьала латта юкъерча гаьналга йолча советски американски ракеташ цига в1алла хург а яцар. Х1аьта СССР-а цига ютаргьяцар цу тайпара ракеташ бокъонца Англегеи Францегеи ярап миссел мара. Х1аьта самолеташ а бокъонца цхьатаррарча, х1анзарчул дикча лохаг1ча. боараме хилийтара т1ехьа за тхо, Лоацца аьлча, Европа зоне НАТО мехкий йолчарел дукхаг1а цхьакха а ракет, цхьакха а самолет хилийта безам бац тха.

Иштта нийсхон, конструктивни политика В1ашаг1кхийттача Штаташ шоай оаг1онгахьара к1иначa уллан ца жоп лургхиларах теша лоора сона. Цо новкъосталдергдар переговорий толам 1алашбара. Х1аьта толамо, со дог тийша ва, 1983 шерага беррига адамленка берийте шу дергдар.

Хаттар. Хьалха тинача президента Ричард Никсона т1ахьехам баьб Хьои В1ашаг1кхийттача Штатий президенти в1ашаг1кхетара хьакъехьа. Хьона мишта хет из?

Жоп. Советски кулгалхоша лаьхаг1ча боарамера конхакташ массаза а лоьрх1ай паччахьалкхенашта юкъера юкъмоттиг тоалра эггара пайданаг1а йолча методеца1. Х1ана а лоарх1 оаха из иштта. Цхьабакъда, иштадеш ма дарра, цу тайпарча в1ашаг1кхетара толам баллара дика кийчо хилийта ерзаяц, цхьабакъда, тхо-м советско - американски юкъмоттиг тоаяра т1ехьа да, вай мехкашта юкъе дар, в1аши т1ойле йолаш дола договораши соглашенеши кхоачашъяра т1ехьа да, х1аьта из лорх1ар чакхдакккхарга вуташ мел дола х1ама оаха мога а дергда.

ТОРШХОЕВ Ибрах1им.

Ду1ашта юкъеда чакхаргва со,
Ди къуькъа, сога т1ей аре!
Лохаргба дехка юкъе
сатийна мохк,
Йог1аргъя тамашийна г1ала.
Цига беха ховшоргба дагаш
ц1ена мох,
Синошка йоацареш
гоамал.
Сай дега ч1оаьхаица
лоалаергъя хьаг1, —
Бирсача оахарий оамал.
Бой, жерой б1арган вих
пешаргдац,
Низ болча вовхаргаш
боацар.
1оажало маьреща
сакьердаргдац,
Бахаргба моастаг1ал доецаш.
Мукъадаьнначa синошта
дицлургва дукъ,
Дог-уйла-массане ц1ена,
Диканца ахь лаьца,
ца1 — воккхи дукъ
Хьувзаргба лаьттан т1а
дечна.
Гу соме г1анахьа, гучахьа
из мохк,
Тамаша, сийоца са Даьхе!
Той вийй бега мо лотаденна
дог,
Адамаш иразе маьлхе!..

Толамга бода никъ

Итт1ал1ча пятилетка цхьа шу д1адахийтанзар Назрановски района «40 лет Октября» ц1ара совхоза хьажк1аш кхееча звенон кулгалхо волча Октябрьски Революце, Къахьегама Ц1еча Байракха, «Знак Почета» цха ордена лелача Кодзоева Бахьаудина хьажк1аш кхеира плани кхочушд да еш. Масала, соахка х1ара гектара т1ара 70 центнер фуаьльила хьажк1аш чуера цо. Тахан Бахьаудина дуц цу толамга кхача шоай иштта в1ашт1ехьадаьннад, шийн балха опытах.

Х1ара шера ши б1аь гектара т1а кхею звенос хьажк1аш. Из кха гурахьа денз хьакъоастаду тхопа. Оахаш оах лаьтта гурахьа минеральни удобренеш а тоасаш. Х1ара гектара т1а юкъера лаьрх1ача 15 центнер минеральни удобрени кхоачийт оаха. Хий дуллаш дац хьажк1аш д1аюв лаьтта. Дукхаг1а т1оадал 1оаяра б1аьстан юххье ц1аькха а оах из т1ехьанахьа уллаш вола лоа лаьтта к1ал а дохийташ. Цул т1ехьаг1а оасара дукьала культиваци ю, т1ехьанахьара дака нийсду, хьажк1аш д1аюоча хана сеалкаш кхай т1а г1олла кхуаса а ца йолийташ делае йиш хургйолаш.

Вай республика массанахьа санна индустриальни хьисапе д1аюв аз хьажк1аш, эрадикан яха гербицидаш а егташ.

Хьажк1аш пунктирни хьисапе д1аюв, д1аюшние а лаьтта к1езиг-дукха т1оадеш т1аг1олла катокаш хец. Из болх бу хьажк1ий фу лаьтаг1а дикаг1а д1анийсдалийтара, т1оадал соцаяра. Хьажк1аш саха д1аюв. Масала, укх шера 200 гектара т1а д1аюаш кхо дин ах дин мара доаланзар азен са новкъоста Оздоев Руслани.

Цо беча балха гектара раьна ва со. Цу къонача, хьинар долча механизаторо ше хьа мел дер сихен тешшамен ду. Ца ховш дар 1еэь а ца хеташ хьехоатт.

Т1а а яьнна кхо-йиъ лорл хийтачул т1ехьаг1а хьажк1аш сихаг1а дег1аяхийтара х1ара гектара т1а шишша центнер кхоачийташ аммиани тух тосс оаха.

Оасар д1а ца даржийтара тхоай кхайна гонахьа долхача наьхьий йисто1ка, эраш на мел йола баьчаш хьокх оаха. Цудухьа оасарах ц1ена хул тха кхаш. Х1аьта хьажк1аш а дикаг1а хьувъь.

...Соахка сентябрь бетта кхоалаг1ча дийнахьа ч1оаг1а ца тедар совхоза кхашка. Цо сайна мел доккха ае даьд ха кхай т1а вахача, сона б1аргдайнар цевоаккхаш х1ама дар. Са хьажк1ашта в1алла зе даьдацар, со «къахеташ» санна, цхьабакъда, уллув уллача кхай т1а Гагиков Саварбика кхель хьажк1аш халанъьяр, силоса ира пайдана йоацаш. Са чут к1езигаг1а хургбацар Саварбина хьувкъам 1алзмо из тийшаболх баьбецаре.

Из ве хинад аьнка шин кулг 1одахийтарах доалаш дацар г1улакх. Цун кхай т1ера чу ца эцаш йиса хьажк1аш меттасттаяра т1оай бола из т1абакхийта къахьийтар оаха д1ахо. Хьажк1аш сихен ца йойташ чуяра къаьстта йоакхо йир. Х1аьта укх тха совхозе 1978 гектара т1а яр чуяца езаш. Болх сихаг1а г1оргбола ялат чуэзара транспортни комплекс в1ашаг1ьелла р. Цуна юкъенчар «Херсовец» яха л1ки хьажк1аш чуэцара лаьрх1а приспособленеш а еха «Нива» яха л1хи — 13 комбайна. Т1ехьаг1а кхы а 13 «Херсонец» яха комбайнаш а йоалаеш Грозненски районера механизатораш баьккхар тхо долча. Царца цхьана лийрх1ача ханал сихаг1а чуерзаяь яьхар оаха хьажк1аш. Цу г1уланхаша караг1далийтар Оздоев Русланаи сонеи иштта дика хьувкъам кхефе.

1983

ТХО-ЛАЬТТАН ДАЙ

«Колхозаш, лаьттах пайда эцаш бола кхыбараш а санна, декхарийла я лаьттах эффективно пайда эца, хьурмат деш из леладе, цун бербат алсамдаккха», аьнна ду кердачу тІаьхьийцачу Конституце 12-ча статья тІа. Цул совгІа, лаьттах дуккагІа пайда эцара, гектара тІара чуэца хьувкъам алсамбаккхара кхаш леладерий терахьа тІабохийт Кхачан программо а. Уж гІулакхаш кертера а хинна дІаэттад тха колхозхошта. ХІана аьлча, вайна колхозашкен совхозашкен болх беча хІара сага юкъера лаьрхІача 15 гектар лаьтта кхоачаш лале тха боахамерча хІара сага 3 гектар мара кхачаш. Цунга хьежжа гектара тІара чуэца хьувкъам дуккагІа хилийтар дукха хадданза йоакхо ю оаха.

Лаьтта хьурмат деш лелалара бу болх ІилмаІен техникаІен карагІдувлача дикача гІулакхий ларда тІа чакхбоакх колхозе. Лаьтта хьоанал айсш шерра пайда эц оаха тайп-тайпарча минеральни органически удобренеш, гербицидеш. Нахаддаш лех тха кхаьнка дуккагІа хьувкъам луш йола юртбоахама культурай тепташагІа дола сорташ, цуй ханнахьеи агротехнически лаккхача боарамагІе чакхдоах кхашкара балдаш.

1977 шера оадаш дар 1519 гектар а долаш 4035 гектар лаьтта дІаделар тха колхозо керда вІашагІъелладача «Серноводский» совхоза. ХІаьта а ялата кхьча культурай производство. лаьтта дІадалалехьа хинначул лоадам боаццаш мара кІезигъдланзар. Цо вІаштІехьдалийтар пачхахьалкхенга юртбоахама культурайи хьайбайи продукци йохкара иттлагІча пятилетка планаш тІехкхоачашье. Из толам баккха новкъостал дар гектара тІара чубахьа хьувкъам алсамбаьккхаро.

Гектара дика хьокхамаш гойтар тха колхоза кхаш леладераша цхьайттлагІча пятилетка дІадахача шиш шера. Массала, гураьха дув ялат лурчагІа 32 центнер чуийца хиннадале соахьа 32,9 центнер чудера из хІара гектара тІара, план 24 центнер йолаш. Кхы а дикагІа хьувкъаю хьажкІаш. Уж 1980 шера хиначул 40 центнер, лурчагІа хинначул 12 центнер дуккагІа йолаш — 60 центнер чуера дІадахача шера хІара гектара тІара!

Цу деррига торо хилийтар план 810 тонн йолаш пачхахьалкхенга 1630 тонн ялат дохка. Цул совгІа Даьхенна дІаделар ланха кондицин йола 270 тонн фу.

ТІехьарча шина шера пачхаьалкхенга тха колхозхоша дехкад 3342 тонн ялат, е цхьайттлагІча пятилетка планагІа дохка дезачох 79 процент.

КПСС XXVI съезда решенешта жоп луш пачхаьалкхенга ялат дохкара укх пятилетка план кхаь шера кхоачашье социалистически декхар тІаьйцадар тха колхоза кхаш лелалераша. ІаьрхІар кхоачашде царна карагІдаргхиларах шеко яц хІана.

Толаме чакхдаьхар совхоза доакъарш кийчдара балдаш а. ТІехкхоачашйир силос, сенаж йоллара, ча Іалашдара планаш. Бакъдар аьлча, кийчъяь йол планал кІезигагІа хилар. ХІаьта а силос, сенаж ча планал дукхагІа кийчдарах доакъара единицашча диллача хьайбаш доакъараца Іалашдара шера план тІехкхоачашйир.

Кхаш леладечар ханнахьа доакъарашца Іалаш берах толаме чакхдаьккхар дІадахача шу тха хьайбаш леладечаш. Массала, план 1250 тонн йолаш Даьхена дІаелар 1380 тонн гарга шура, тІехкхоачашйир дулх дІадаладара план а.

Юртабоахама культурайн хьайбайн продукци алсамъяьккхарца цхьана хадданза йоакхо ю оаха цунга дІададар дохкара а. Массала, 1980 шу ца лаьрхІача иттлагІча пятилетка цхьа шу дІадаханзар колхоза цІена пайда ца хулаш. ХІаьта лурчагІа 42293 сом пайда хилар. Соахиа тхоашта карагІдаьиначох чот тоха кхоадаьлац тхо. Цхьабакъда, из цифра кхы а йоккхагІа хургхиларах шеко яц.

Цхьадола доакъаш боахама де деш да тха уж а пайда беш хилийтара йоакхо оргъя укх шера.

Дукха ба тха колхое шоай декхарех дика лоархІабеш, хьалхала къахьега нах. Къаьстта бетгалбаха безам ба са механизаторашк: В. Элиханов, А. Рамзанов, Р. Эльмиев, М. Кагиров, С. Ацигов: хьажкІаш лелаеча звенешта кулгаллеш бола; К. Какаев, С. Виситов; шофераш: Х. Ахмадов, Х. Чилаев, Б. Назиров; дояркаш: М. Белаганова, Я. Бисаева, А. Алдашова, Х. Добишева, И. Аккханова, Я. Сулейманова, кхыбараш.

Гектара раьза да тхо колхоза керттерча агронома РСФСР заслуженни агрономa, коммуниста Улубаев Зайнде беча балха. Из вецаре хала хургдар колхозхошта юртабоахама культурашк хІана ганна дика чухъеас. Цу сийдолча къахьегамхочо хадданза лех гектара тІара чуэца хьувкъам алсамбаккха. ХІаьта лаьттах пайда дикагІа эца йиш хулийта торонаш. Йоккха балха опыт Іоальча цунна уж кора а йоагІа.

КІезига да тха доакъара культурех кхеара хьакъоастадаь лаьтта. ХІара гектара тІара боала пайда алсамбаккхара йоакхо ца йича кхоачамболлаш доакъар кийче йиш хургьяц. Из ца хилийтар дукха шиш низ дІаьхоачар ду Улубаев Зайнде.

Массала, дІадахача шера 300 гектара тІара 9100 тонн силос кийчье езаш дар тхо планагІа. Нахад из кийчъяра хІара гектара тІара 300 центнер совгІа хьажкІаш чу ца ега долаш дапар. Из, бакъдар аьлча, гектара боккха хьувкъам ба.

Доакхоя бекхтокхамеи за Кхачан программо юртбоахама болхлошта хьалхашка хьотаду декхараш. Цхьабакъда, уж вай Даьхен чиа чІоагІбара, советски сага хьал-торо товяра тІадерзадаь долга кхета а деш, хьалхашка латта декхараш кхоачаш а тІехкхоачаш а дар дукха тхоай низ кхоберзан оаха дІахо йодача хана а.

Ш. ЧИЛАЕВ,
Сунженски района Ленина цІерагІча колхоза председатель.

ХЬЕХАМЧА

Мах баь варгвац, говзал кІоаргга йоазача. Йоккха опыт йолча, из къонача болхлошна кхо ца еш екъача къахьегама ветеранний. Коллектива барт, дисциплина чІоагІъю цар, лакха лоаттаду балха сага сий.

Назрановски Ахриев ГІакура цІерагІча «Электроинструмент» яхача заводе кІезига бац ниттта бола болхлой. Царна юкъе ва токарь Евлоев Сайт-Мухьмад а. 18 шу хьалха балха веннав из заводе. Юххьанца хало дар. Наьзда къона токарь а вацар вохьргволаш. Низ, хьаяар, за кхоацар цо шийн чоалхане говзал Іомаяра. Цудухьа дукха ха яллалехьа коллективе вувца ваьнкхар Сайт-Мухьмад дика говзанча ва, яхаш. Цу хана дена масал гойташ болх беш ва из. Цо хІара бетта план дикка тІехкхоачашъю. Дог айденна къахьийгар Сайт-Мухьмада иттлагІча пятилетке 2,5 шера кхоачашйир Евлоева пхе шера план. Ниттта дика болх бу укх пятилетке а. Тахан из болх беш ва 1984 шера июнь бетта чотагІа.

Іалаьмате лоархІаме ба хьехамча хиларца, завода ветерана бу болх.

Инарикея Мустафа керте латти токарий комсомольско-кагирхой бригада дика йоваш я вай республике. Цу бригадера Халгуев ТІахир, Евлоев Муса, ше бригадир, ниттта кхы бараш а коллективе лоархІаш, сий деш ба балха тІера хиларах. ТІаннха бригада болх беш я 1984 шера чотагІа. Из толам боаккхача дикна дакъа юкъедихьад Евлоев Сайт-Мухьмада. ХІана аьлча, цу барттайначa дІамигача коллектива бокъонца вола хьехамча хиннадаь цох. «За трудовое отличие» яхача медала кавалер ва Евлоев Сайт-Мухьмад.

М. ГУРОВ.

СУРТА ТІА: Евлоев Сайт-Мухьмад къонача токарца Вышегуров Беслангца.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ТХА ДОШ ЧІОАГІА ДА

Бурув тохара планаш тІаьйца социалистически декхараш толаме кхоачашдарца белгалдаьккхар тха интернациональни коллективо Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россеца юкъебаха 200 шу дуза цІей.

Кхы а дикагІа къахьегама совгІаташца накъбаьхкаб тха бригадера бурувдеттараш СССР хьахинна 60 шу дузача ЦІейна! Халал хьалха 20 ноябре кхоачашъе вІаштІехьдаьннад тха укх шера бурув тохара план. 1320 совгІа метр бурув техад оаха укх шера социалистически декхарех 1210 метр тоха дезаш хинначa. Біаьи тхьо совгІа метр шере планал совгІа а тохаш.

ТІехкхоачашдаьд кхьдола технико - экономически хьокхамаш а. 91,66 процентага дІакховтаьйй пайдаенча балха та. Укх шера бурув тохача балхашка кходаьд 85 эзар сом пачхаьалкхен рузкъе.

Цу деррига торо еннай тха бригада коллективе СССР хьахинна 60 шу дизара сийна МагІалбике бурув деттача бригадашта юкъе яьрка хиннача социалистически яхье хьалхара моттиг яккха. Тха коллектива еннай СССР мехкдаьтта промышленноста министерства сийлен диплом, бурув деттача балхий, управлене Сийлен улга тІа яьккхай бригада, «УБР дикагІйола бригада» яха сийлен цІи а луш. Цул совгІа 500 сом совгІат а деннад тхона.

Бригаде лирича яхье хьалха латташ, моллагІа тІадилла гІулакх дизаш тешамеи чакхдоакхаш, кхыбарашта масашкара хьокхам гойташ хьабоагІа бурув тохараш Н. А. Семенников, А. С. Протасов, Л. В. Селезнев, бурув тохачун гІоначаш Наседкин Сергей, Акбиев Жабраил, Семенов Владимир, слесараш Шайтанов Борис, Безрученко Иван, дизелист Галантионов Виктор, оператор - коллектор Ковалева Зинаида, дукха кхыбараш.

Чоалханеча хьалашка болх толаме дІабахьа тхона новкъостал ду «ТІехьабусараш боацаш бе болх!», «ХІара балха дийнахьа хьадер дукхагІа хилийта!» яхача девизех социалистически яхь лелаяро.

ХІара дийнахьа баьча балха итогаш ю оаха, хьокхама экрана тІа уж дІа а гойташ. Бетта баьча балха итогех къоастабу социалистически яхье котбаьнараш. Уж морально а материально а белгалбоах. Цо дог урааттаду мехкдаьтта лехарий кхы а хьинарегІа къахьега. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара беррига низ а дІаьнъал а дІадаза.

Бригадина хьалхашка латтараш чоалхане декхараш да. Замаккула оагІорахьа пала бурув тоха 84-гІа скважина туха кІалхарча юра гІланашкара мехкдаьтта лахара лаьрхІа я. Проектах 6500 метр кІоарга бурув тоха еза указа. ХІанз 4543 метр кІоарга бурув тохаш да тхо. Нилкъален чоалханеа да цу кІоаргаленашкара геологически хьалаш.

КарагІдаьина толамаш дІачІоагІ а деш, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, МагІалбикерча лаьтан чеиаш техкарашта хьалхашка латта туха кІалхарча юра тІоланашкара мехкдаьтта гучадаккхара сийлен декхар кхоачашдара кхы а хьинарегІа къахьега лаьрхІа ба тха бригадера бурувдеттараш.

С. МИХАЙЛОВ,
МалгобекСИИ УБР 84-ча буровой начальник.

БАРТ ТАЙНА БРИГАДА

Дика къахьегаш, лакха толамаш доахаш чакхдаьнкад дІадахе шу Нохч-ГІалгІайн геологоразведовательни группа коллективо. СССР хьаль 60 шу дизара хетальча торжественни заседане новкъоста Ю. В. Андропова даьча къамаьло дегаш айдаьча болхлошца тІаьйцар керда социалистически декхараш. Уж кхоачашдерг-хилар вІалла шеко яц. ХІана аьлча дисциплина чІоагІа йолаш, барттайна коллектив я из. ХІара болхлочо дика кхетаду ший декхараш, хІарaнена кІоарга йова шин говзал.

Социалистически яхье хьалхІе лелаярца белгаль яьнни я Хамцуев Сайрадя керте латта № 2 йола бурувтохара бригада. Бригадира дика вІаштІехьдаьннад коллектива цхьоагІо чІоагІъе, болхлой вІашкаола, дисциплина лакхъе. Цудухьа толамаш а гІадвуташ да. Ди доаш бригадо задаши тІехкхоачаш ца еш.

Бокьна терхам тІабохийт болхлоша оборудовани лерттІа лелаяра. Кхетаду, цун кхом ца бой, де деза гІулакх ца дой шоай болх а дІагІоргбоацилга. Цу хьакъехьа коллективе шерра социалистически яхь льржа. Цох дика пайда а боал. Яхье хьалхІе а лелаеш болх дика барш. коллективе лоархІаш а ва бурувтохар комсомолец Кагиров Ильман. Ший новкъостаща санна цо а тІаьйцад керда социалистически декхараш. ЦхьайттлагІча пятилетка кхоалагІча шера тІехдика болх бе лерхІ Ильмана.

СУРТАШ ТІА: 1. моттиг тохача хана.

2. Болх беш ва Кагиров Ильман.

Х. МУКАЕВА сурташ.

ДОККХИЙ ДУ

Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагІа дакъа юкъедахьар дукха къахьегаш чакхдаьккхар цхьайттлагІча пятилетка шолагІа шу тха колхоза хьайбаш лелалераша. План 30 тонн дуккагІа йолаш пачхаьалкхенга ехкар 1450 тонн шура. ХІаьта дулх планал дуккагІа 3 тонн йолаш 440 тонн, хІара біаь Іатта гІехьара хьакъоастадар шера план 85 йолаш 93 Іаскл.

СССР вІашагІъелла 60 шу. Нохч - ГІалгІайчен автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россеца юкъебаха 200 шу дизача юбилейни шера уж толамаш даха карагІдаьнна хиларо къаьстта доккхий ду тхо.

Дукха ба тха колхоза шоай декхарех дика лоархІабеш хьаьнала болх беш бола къахьегамхой. Царна юкъера а хьакъоастабе безам ба са дизача шере социалистически декхараш тІехкхоачашдеш къахьийга, хІаьта хІара кхоабача Іаттагара кхо эзарнел килограмм дуккагІа шура яьикха доярхаш: Фаргиева Золобан, Калиматова ПаьтІамат, Куртоева Зоя, Рузаева Надежда. Уж толамаш даха шу доярхашта къаьстта доккха новкъостал даьд скотникашца Евлоев Хьамзатей Улесов Иваней. Дулхa кхоабача доахава план 500 грамм йолаш дени буси юкъера лаьрхІача 680—700 грамм дулх тІаьхетийташ болх бу скотника. Къахьегама ЦІеча Вайракха орден лелаеча Терехин Михаила.

ЛурчагІа кхоачамболлаш доакъар Іалашде вІаштІехьа ца доалаш хала Іангара даьхар оаха доахан. Из бахьан долаш шура яккхара а дулх дохкара а, масала, хьалхарча ах шера план ниттъе мара кхоачашъюлаьвар. Цу тайпа кхоачамбоацар кхы ниіслургаовацаш гІулакх вІаштІехьдаьккхар соахки. Хьайбаш Іангара дахара шортта доакъар Іалашдир. Шура а дулх а доаккхилга лох ца деш хьайбаш Іангара даха. КПСС ЦК майски а ноябрьски а (1982 ш) Пленумий решенеш толаме кхоачашъеш къахьега йиш хулийтаргйолаш дика ларда я из.

Р. ДУБИНЦЕВА,
Сунженски района Шеча Эскара цІерагІча колхоза керттера зоотехник.

ПАРТЕ РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

БІУБЕННА КЪАХЬЕГ

КЕРДАЧА толамашца накъенай кердача шера тха коллектив. 21-ча декабре кхоачашъяьй юбилейни шера план.

Парти, Советски правительство даим а хиннай мехкдаьтта промышленностера хьалаш товдара хадданза йоакхо еш. Из бахьан долаш 20-ча шерашка дена йолаю Къаьнача промыслашта электрификаци, технологически процессаш эргайоахаш товю, кадраш кхею.

1928 шера 23-ча феврале ВКП(б) Старопромысловски райкоме хилар цхьоалагІча пятилетка социалистически яхь йоаржаяра партийни парте боацарийн актива совещани. Цига вІашагІъеллар яхьа кулгаллара йола штаб. Цул тІехьагІа цхьа шу даьлча, Баку а яхе социалистически яхьа условеш а йийце, договор оттаду старопромысловций делегаце. Из дар мехкдаьтта промышленносте мехка эггара хьалха оттадаь коллективни договор.

ЦхьоалагІа пятилетка 2,5 шера кхоачашъярах старопрословций біарчча группана лу Ленина орденаш. Царна юкъе бар треста управляющи Н. В. Анисимов, слесарь И. Николаев, кочегар Х. Комиссарова, электромонтер Х. Еннаев, кхыбараш.

Шерагара шерага ме довл лакхлу мехкдаьтта даккхара боарам. Грозне хьаелл конструкторски бюро. Грозненски оал цо юкъейоалаьча насосни скважинашта телекулгардара йолча системах.

Мезозойски тІоанашкара мехкдаьтта даккха доладу 1959 шера дена. № 3 йолча скважинана бурув тоха доладаро йиш хулийт Хаяи-Корт яха мехкдаьтта доалла моттиг хьаелла.

1963 шера лакхерча мела чуулла «Старогрозненская» яха мехкдаьтта эггара дуккагІа доалла моттиг хьаелла аьттув боал № 641 йолча скважинана бурув тоха доладарах. Старопромысловций аьттув боал кхы шоешта тара йоаца дукха мехкдаьтта лу Брегуны, Минеральни, Северо-Минеральни моттигаш хьаелла. Укхазара доакх эггара тІехкІоарга уллаш дола мехкдаьтта. Мехка а дикагІа лоархІаш да из.

Іилмахой новкъосталца мехка эггара хьалха караерзаьй старопромысловцаша тІехкІоарга скважинаш чура мехкдаьтта даккхара метод.

БархІагІча пятилетка даьхача толамий лакха мах беш упроолене коллективана лу Даьхен деза совгІат — Октябрьски революце орден. Из шикъ толаме дІахо бихьар цо нислагІчеи иттлагІчеи пятилеткай шерашка а. ВІашагІйохь керда цехаш, участкеш, производстваш.

Таханара управлени — хьалхалатта комплексно-автоматизировании предприяти, ерригача Къулбаседа Кавказан Закавказаьяьи мехкдаьтта даккхара флагман.

КЪАЬСТТА дог гІоэдаьвна, хьинер айденна къахьийтар управлене коллективо 1982 шера — Нохч-ГІалгІайчени берригача мехкек сийлен юбилейнцта яха ма йоагІара накъенхара. Юбилейн сийна къахьегама вехте лаьттача управлене коллективо планал совгІа даьккхад 120 эзар тонн мехкдаьтта, шозза дуккагІа болх бе йолаилийтай скважинаш, планал совгІа маьхала яьккхай 4 миллион совгІача сома маьха продукци, 1 миллион 280 эзар сом совгІа пайда баьб къахьегама новсарле лакхъярах.

Эксплуатаце дІаденнад 70 квартира йола цІа. тхоай низашца хьалдаьд 45 дезал чубаха йиш хургйола цІа.

Тха НГДУ коллективо цІей 400 тонн мара йоацача чуийцай 400 тонн коертолаш, 400 хьакха кхаба йиш хургйола комплекс хьалъяьй, кийчъяьй 35 тонн йол, Іалашъяьй 16 тонн комбикормаш, аьхад 60 гектар лаьтта. кхоачашдаьд кхьдола гІулакхаш.

ТХОНА карагІдийнна гІулакхаш хила йиш яцар 26 къаман викалех латта тха коллектив барт тайнен чІоагІен хиннацаре. Іазапе лоаттаьнча пачхаьа Россе йистошка ленински къаман политика котъяларо йиш хилийтай НГДУ болх бечарех 30 процент болча нохчехи гІалгІайхи латта низ бола болхлой класс вІашагІйолла.

Къаьстта тІеххьарча шерашка а хулаш. СССР хьаьлча укх 60 шера хьахиннай управлене къаман дезалий къахьегама династеш. Царех цаІаш я Бетирова, Магмаева, Зумаева дезалий династеш.

Дукха дІайха дешаш оал старопромысловцаша хьалха хиннача промыслай заведующех СССР Лаьмтехьарча Совета депутатах А. Цамаевх, Г. Шамилевх, В. Гакаевх, кхычарех.

Доккхий декхараш латт тхона хьалхашка тІехьа тІайоагІача хана. ХІара шера чоалханегІа, халагІа хулаш латт мехкдаьтта даккхара, из кийчдаран дІадахийтаран дола хьалаш.

Тха болхлошта лаьрхІа хьалде доладергда 45-квартира йола цІа, дукха ресурсаш хьакепаргъя гІонна бола боахам дегІабоалабара. ловзашна тхоашта эша доакъар Іалашдергда.

Тешшаме гІа боахаш накъенай тха коллектив кердача 1983 шера. Тхо дог тайпа да тхоашта хьалхашка латта декхараш шеко йоацаш кхоачашдергхиларах.

Парте еча йоакхонна жоп луш, оаха а деррига ду парте решенеш кхоачашъяра. Кхачан программа кхоачашъяр дерригача халиъе гІулакх а хинна дІаэттад. цудухьа тхо а дац цу гІулакха юстара латташ.

Н. ИВАНОВ,
«Старогрознефть» НГДУ керттера инженер.

Депутатех
дола дувцараш

ГОРСОВЕТА ДЕПУТАТ

Пятилетка хьалхарча шин шера план сийлахь - боккхача Октябра 65 шу дузача денга кхачалехьа кхоачашъяра дола дика гІулакх Назранерча «Электроинструмент» яхача заводо дІа а доладаь, из хьаллацара тІахьийхар-цар берига республикера болхлой. Цул совгІа, СССР вІашагІъелла 60 шу дизара вІалла ца хиннача тейпара шоайла социалистически яхье баьнна, къахьегаш хьабаьхкар заводера беррига нах. Дукха нах ба укхаза хьатІадоагІача шера чотагІа къахьегаш. Царех цаІ ва горсовета депутат, инструментальни цеха слесарь-лекальщик Котиев Хьамида Мухьмад.

18 декабре, СССР 60 шу дизара Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа делкъьйна заводера проходной гІолла араьлар из.

— Ах сахьат мара ец сона, сихха хІама а кхьаьлла юха ва везаш ва, тахан оаха хьинаре къахьегаргда. аз 180 процент сиенан норма кхоачашъе дош деннад, — аьлар цо.

Сайрийна хайра сона цо ший дош кхоачашдаьлга. Коммунистически субботник долча дийнахьа цо хьаль йола прессформа дикало Знан йолаш яр.

Предприяте сий лакха лоаттадарех ва Котиев Мухьмад. Ший балхах дика кхеташ говзанч ва из. Цо хьаю эггара халагІа йола штампаш, прессформаш, лекалаш — уж ерригаш я йустам боаккхаш инструмент. Ала деза цу декхарех из дика лоархІавеш хилар. Раьза ба кхыча цехий болхлой цун балха.

М. Котиева дош деннад укх пятилетка план яхаь шераи ах шераи кхоачашье. ХІанз цо беча балхо хьагойт ший декхарех из толамца лоархІавергхилар.

Мухьмада балха стаж дукха яц. 1975 шера вера из заводе слесара - лекальщика ученик волаш. Цу хана байзар цунна балха чам, цу хана кхетаде ваьлар из шеначалаьца говзал аттачарех йоацилга. — Сайна бенна болх бича валаций со, дІахо-дар-м дош дапар, — яха хьалха керта чу хинна уйла ехар а. Хебра цунна слесара говзал дукха сабар, яна эшаш йолга.

Эггара хьалха эшир дар къахьегамцара безам, хІаьта из болаш вар вІамига сага. Из эйра цун эггара хьалхарча, цІи хеза волча хьехамчас Къахьегама Цlеча Вайракха ордена кавалеро, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарта Совета депутата, заслуженни машинаш ечо Котиев Ахьмада.

— Со теш Мухьмадах дика говзанч хургхиларах, бакъда, болх бе-м беза цунна, — оалар хьехамчас. Уж дешаш бакъдеш хилар цун гІулакхаш я.

Котиев Ахьмада йоазийтар Мухьмада ший професс «къайленаш». къахьегаш волча сагах даха мел дезача дикача гІулакхех дІакхетавир.

Ах шу даладехьа слесара-лекальщика говзал карaерзаю Мухьмада. ТІехкоачашйора ший задапеш. ХІанз лакхерча разряда говзанч ва, коммунистически къахьегама ударник. дуккаьза хиннав из заводе яьржача социалистически яхье хьалхалатталарна юкъе, хІанз а хьалхалатташ хьавоагІа.

Цо хьинаре дакъа лоаш юкъарча вахаре. ХІанз шозлагІа хержача госовета депутаташта юкъе ва из. Дукха да депутата кхоачашде деза гІулакхаш. Городе хий чу ца дуллаш я цхьайола улинаш, тоале дезаш да наькъаш. Шиола йистеякхха кагирхой ба цхьаннахьа билха дІанайсбе безаш. Цу гІулакха шоашта гІо дар дех цар. ТІаннха мишта Іелурга Мухьмад шоай депутатаца дагабовла, гІо деха ухача харжархошта новкъостал ца деш. Цудухьа дІалу цо дукха низ, хьинар городе, шоай микрорайоне бахача наьха хьашташ кхоачашдара.

— Хов сона депутата хьалхашка бехктокхаме декхараш латтилга. — йоах Котиева. Депутат ва деррига хаьнкъ тешаш вола сага. Вай мехка бокъонца Іалашъяьй пачхьалкхенна довл деча гражданаша дакъа лацарах йола бокъо. Из вайна сийнай бокъонца йола демократи чІоагІъяьча Советски Конституце. ДІахо йодача хана а сай низ хьинари кходергдац аз харжархой наваьш дикагІа кхоачашдара.

Ниттта укх шера цхьаь дийнахьа сборочни цехера «біарчча делегаци» ера Мухьмад волча. Шийла яр цехе болх бе, мух чуухийташ яр наІараш. Кхыча цехашкара а нах ухар шийла я, яхаш. Депутат оарцагІаларах из дош оттадир партийни собране дувца. Бехке бар котельке болх беш хинараш, йоагІача бесса йІовхал хьа ца теларах, гІишлой бригада а бехке яр шоай ханнахьа наІараш ца тоаярах. Сихха дІадаьхар уж кхоачамбоацараш.

ДІадахача шера Бульварни яхача улица тІа хьалде дезаш дар 65 квартира йола цІа. Из хьалдотта доладича дена каст-каста цу объекте біарга го йиш яр депутат Котиев. Заводе болх бола наха, горсовета сессе а цунна наказ деннадар из цІа шийн ханнахьа хьалдаь даккхийта, аьнна. ГІишлон материалаш йоацаш хилча е болхлоша во болх беш болча хана из вахе хулар № 432 йолча дІаюха лелача механизировании колонна начальникаца, партийни организаце секретараца къамаьл деш. Ший ханнахьа, декабрь бетта дІаделар цІа. Городе а районе а эггара дикагІа хьалдаь цІа дар из. ХІанз Ленина цІерагІара улица тоае новкъостал де аьнна, декхар оттадаьдар цунна хьалхошка. БоттІача бесса биллаб нах гІаш леларгбола наькъ, чІоагаш доахкеш йола моттигаш дІакъайлай.

Ниттта, ший хьинар кхо ца деш къахьегаш, юкъарча вахаре дакъа лоацаш хьавоагІа горсовета депутат, дикагІа вола болхло Котиев Мухьмад.

А. САГОВ.

КIезига бай Назрановски района совхоз - техникуме цIи хеза механизатораш. Царех цаI ва Даурбеков Лабзан. Тхьо шу даьннад цо укх цхьан боахаме хьаьнала къахьега. Шийна тIадилла моллагIа а денхар дизза кхоачашдеш хьа а воагIа.

Иштта, укх шера совхоза кулгалхоша хьожаваьвар из шекара свеклаш кхевча звенона кулгалде. Балха йокхха опыт йолча механизатора вIаштIехьдаьлар шийн звеноца боахаме цIаккха а ца баьккхача бесса лакха хьувкъам баккха. План 1500 тони йолаш пачхьалкхенна дIачуелар 2620 тони шекара свеклаш.

СУРТА ТIА: Даурбеков Лабзан.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ВАЙ КХОАНЕ — СИЙРДА ВАХАР

САА СА хенарча новкъостий а вахарга хьежача хIорвиэне бIаргашка дуьхьал оттаргда аьнне хет соне вай мохк, вай Даьла, вай советски халкъ дегIадара сийрда сурт.

Курски областе Плахоеке яхача юрта ваьа со 1922 шера. Геттара къеча ахаркой дезало пхьалагIа бер а долаш дIадоледелар са вахар. Ахархочун кале боля миштаб кхелета волча хана дена байзаб соне. Из темаш е озеш хIема дац, хIана аьлча, коллективизаци яь халеча хана са хенарча хIоранегIа кхаьча денъа дар из.

Тха бокхача дезала масса а хана чIоагIа сий деши лоаркIеши хиннаб ахархочун никъ. 1937 шера ворхI класс йистеяьккхачул тIехьагIа дукха уйле а озеш хилазар са. Цу хана из дешар дийша вола сай геттара чIоагIа лоархIаш вар мехка. Са къахьегама никъ дIаболабелар цу хана «7 лет без Ильича» яхача колхозе. Укхаза боля беш бар са да а боккхагIбола вежарий а. Дукха хаьонеш лайра аз ахархочун етта боецача балха къайленеш йовзаш.

Шорт - шортига тоапора вахар. ЦIагIа хьалхагIа ца хинна йола хIамаш яр, хьеше да ваьча хийцца истола тIа оттадаь тусискал, нахага хьожиа тIадуваьа баракъа дар.

Бакъда, хьаIехлаьчар тоадуш, хоалуш летта вахар Іохождаь дола бирсе 1941 шу. Хlаравар гIертар фашизм сихагIа йохадра фронте вале. ТIом къайнеча хьалхарча деношка фашистех латаш вар са вокхагIвола ши воша. Цига кхачелехьа бIаргчача шин шера боля беш килар со оборонни лоархIам болча заводе. Даггара заяленеш аз са фронте вехийтар дехаш. Са дехар кхоачашду 1943 шера, йиълагIча Украински фронте а вьожавеш.

Украина мукъайоаккхаш, цул тIехьагIа Карельски фронте Кольски эгIайре немцашкара хьайоаккхаш вай мехка гIоппе дIаводаш сона бIаргагора дохедаь нах чубеха цIенош, кIалакрьа заводаш, фабрикаш, машинаьхкъаш, тылагахьа дIеухе тIем тIа чоахаш яь, советски бIухой. Дог лазар из дерига бIаргадайча.

КОТАЛОН сийрда ди советски наха дездеча хана Гаьнарча Малхбоалангахьа дIайодеча эшелона тIа яр тха арми. Йохав вазаш яр милитаристски Япона цхьа миллион бIухой бола квантунски арми. 23 шу даьнна кхаь шера тIем тIа хинна бIухо вар со цу хана. Са ирзза цу кхаь шера цхьа чов ялзар соне. Сайрь яхача Карелара хин дехьадоалаш хинна геттара хала контузи мара. Йохайир квантунски арми а.

1946 шера эскара гIулакх даь е ваьнна Кемеровски областе кIор боаккхача шахте болх беш хилар со, хIана аьлча, мехка шийн боахам юхаметтаоттабара геттара чIоагIа эшар доагор.

1960 шера тха дезал, цу хана аз саг а йоалаьвар, дIахо баьа хьабоагIа КъулбасаДе Кавказе. Юххьенца аз боля бу 19-ча партсъезде цIерагIча колхозе. Болх хала хетанзар соне, зIамига волча хана деиз цунга са Іема воландаь. Иштта дIадаьлар цхьайтта шу. 1971 шера шийн къалхара продукци арахийцар химически реагенташ еча Карабулакски заводо. Районе бахача наха чIоагIа вестеш юаца йолаелар завод, цигара бола. Цхьа шу даьннача гIоппа со а вира укхаза боля бе. Дукха чоалхане беце а геттара эшаш бола болх ба аз заводе бер. Со ва такелажник.

Шерлуш, тоалуш латт тха завод. Укхаза мехка дукхача мийнгашкара къвуз керда оборудовани, турбаш, металл.

Цудухьа чоалхане беце а геттара бехктохаме ба такелажника боля, хIаьта со цаьа а воахкаш дукхагIйолча хана бокхача мехка йола оборудовани Іойоасеача хана уж балкаш кхоачашдар сога дех кулгалхоша. Бокха тешам ба из, соне хатачох. Из боха ца бе фуннагIа а доргда аз а са новкъосташа а.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова белгалдаьккхар къахьегама дисциплина тепхаераш коллективаша геттара чIоагIача бехктохаме оза беза, аьнна. Цунца дуэзаденна ала безам бер са: шийна коллективо бехк барах рьаза а боацаш белхара шийн лоIемагIа дIавала дега вола саг дIавалийта йиш яц коллективо ена аьсинани бокъонца цо текхалца. Цул тIехьагIа кхьма коллективо из вахе волча цига а из дIазаце йиш яц кьалха бола баьча моттигера берригача болхлой собрене енна характеристика йоацаш.

ТАЙП - ТАЙПАРЧА моттигашка дунхе болх баьб аз, пенсе вода ва а хьатIакхаьчай, бакъда, даим дега цатоем хиннаб сона коллективе балха тIера боецараш, туневдцаш, прогулаш ераш нийсбелча. Кховзткъа шу да вай пачхьалкхе хьаькелла. ХIанз кхуваш йоагIача тIехьенна бIаргадайнадац тха хенарча наха лайнар, хьийгаяц оаха санна халонаш. Пачхьалкхено, советски правительства дерриге а ду кхуваш боагIарий кхоане сийрда хилийтара, цудухьа царгара доагIар хьадена деза цIенхаштта.

Са йоккхагIйола кхо йо? — Нина, Вера, Натеша дийша ба, тайп - тайпара балхе говзалаш карайерзаь ба. Шоай дезалаш а болаш бехаш а къахьегаш а ба Тюменски областе. Грозненски музыкальни училище дешаш ва са зIемагIа вола воI Евгений. Са дезалхой аз Іомаьаьб балха тIера болаш, моллагIа кулгговзал йовзаш хила. Советски Іаьдало даьча диках дакъа кхаьчад са дезалга а.

Сай халкъаца, сай мехкаца вахар цаI долеш хьабенаб аз кховзткъа шера айса бена вахара никъ. 45 шу да аз къахьега. Доккхал а деш але йиш йолаш ва со сай граждански декхар дизза кхоачашдаьд, аьнна. ХIаьта аз даьза дисар кхоачашдергда са дезало.

М. ХМЕЛЕВСКИЙ,
Карабулакски химически реагенташ еча заводa такелажник.

ХУВЦАЕННАЧА ЮРТА СИБАТ

Пачхаьа Россе ерригачи юстарча моттигашка а сенна, халача хьалашка баьхаб са юртахой — лоамарча йокха йоавача Алкинчу-Барзой яхача юртара нах. Лоаллахарча моттигашка бахача нахах дукхачарна хьаметтел вIалла йий а хайнадац цу тайпара юрт, хIана аьлча, цига бодаш е никъ а, е транспорт а хиннац. Іарбий меттала дийша цхьа саг мера хиннавац ерригача юрта йоазув-дешар ховш. ХIаьта школа, медицински, культура, торговле учреждений хьакъехьа-м вIалла къамаьл хила а дезац. Лахтташ бIаьхийча нахага дар, вошаш къе-яиска дIабахар. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьнначул тIехьагIа хувцадала доладелар юртара хьал.

1919 шу чакхдоалаш юрта вIашагIъеллар юрта Совет, са дас Эльмурзаев Межида 1929 шерага кхаччалца председателал а деш. Цхьабакъда, чухьара контрреволюци моастагIаша вIашагIйийтта бандаш совцаш хиннац Октябрь котбаьнначул тIехьагIа а шоай низ кхоачар даьд цер къонеча Советски Республика садикъа гIертеш. Дас дийца дагадоагIа сона: Вознесенски станица бIчераховцашех деникинцашех го а баь дIадаьцалр, Советски Іаьдала дикагIбола къонгаш бозбора. Цу хана 1500 говрабаьри вIашагIа а техи, граждански тIема турпал А. Шерипов керте а волаш, Н. Ф. Гикало ЦIеча Эскара новкъостала дахар тхо. ЦIеча Эскарца цхьана тха бIуходаш дира тIом а беш мукъаьаккхар станица. Юха а советски а хиина дIаэттар из Алкинчу-Барзой юрта бахача наьха вошза (1918—1921 шерашка) дира къовсам лоаттабе бийзар юрт яьккхача кIайгвардейцашца. Юрта Советски Іаьдал отталар дукха даьча тIемашка боабир юртара дикагIбола кIантий.

Юрта Советски Іаьдал отталаьчул тIехьагIа, В. И. Ленина ше указани а еина, наха новкъостал дир ялатаца, мануфактураца, ахчанца. БIаьхийча нахагара хьа а доахаш, ахархошта дIатийлар лаьтташ. ВIашагIъеллар СОЗ (цхьана лаьтташ леладу общество), тIаккха — юртбоахама артель, хIаьта цул тIехьагIа ЦIеча Эскара цIерагIа. 1936 шера дена Стаханова цIерагIа колхоз йир цунах.

Из вIашагIъеллача хьалхарча деношка цуна керте эттар Махмаев Іаьла, хьалха скотник хиннар, цул тIехьагIа НIаьхха хана цуна керте лаьттар Межидов — хIанз партен къахьегамен ветеран.

Нагахьа санна 1929 шерага кхаччалца юртарча наха а аз айса а бола кочамаш хачеши лелаеш хиннале, корашта кIага бIалгашта меттел, кIадаш дийттадале, хIанз йовзаргIоацача яьннай юрт. Чухьа паровой отоплени а йолаш йолча дикача цIеношка бах юртара нах, чуйиллий водопровод, дика цIен ченаш я, чакхъилалца электрификаци яьй юрта, дикагIболча колхохой шоай доалахьа машинаш, мотоциклаш я. Нагахьа санна Советски Іаьдал дaлалехьа юрта йоазув дешар ховш саг хиннавеце, хIанз лакхера образовани йолаш 32 саг ва, мехкарча лакхерча дешара заведенешка дешаш — 81 саг, юкъерча лаьрххIа йолча заведенешка дешаш — 17 саг ва.

Масала, тха юртахо Межидов Султан, 1974 шера дена КПСС член, Ломоносова цIерагIча МГУ юридически факультет йисте а яьккха, хIинз г. МагIалбике халкъа судахо ва. Цун йиша — Лола — 1977 шера дена КПСС член — ЧИГУ исторически факультет йисте а яьккха, ЧИГУ Іилма-техническа информаце отдела заведующи я. Воша — Жабраил — КПСС член, Къулбаседа - ХIирий юртбоахама институт йисте а яьккха, НГIАССР МВД вокхагвIола инспектор ва. ЗIамагIйола шин йишин вошен лакхерча дешара заведенешка деша багIа. 1981 шера Къулбаседа-ХIирий пачхаьалкхен университета юридически факультет йисте а яьккха, вежарашка йолча Черсий-Балкхаройчене административни органашка болх беш ва Касаев Рамзан. ЧИГУ йисте а яьккха, шийн юртарча юкъерча школе завуч волаш болх беш ва Батиев Нурди. Ставропольски юртбоахама институт чакхъяьккха Эдильханов Эвенди — «Заветы Ильича» яхача совхоза тракторно-кхаш леладеча бригада бригадир. Вежарий Эбиев-гIар. Салавдин Саид-Эмин ЧИГУ исторически факультет йисте а яьккха шоай юртарча школе болх беш ба: Салавди — директорал леп Саид-Эмин — историе хьехархо волаци.

Шерра-шера дукхагIа хула дешара тIакхуваш бола нагIрхой. ХIана 81 саг — студенташ. Масала, коммуниста «Заветы Ильича» яхача совхоза тракториста Х. Аласханова дезалера 4 саг, коммуниста, юртарча тика заведующе Элимханов Жалавдина дезалера 4 саг, совхоза болхлочун Бешиев Сайде дезале 3 саг институташка деша вагIа.

ХIанз юрта болх беш я деша даха ха йолаш чел дола бераш чуэза юкъера школа, клуб, библиотека, керда хьаьтьыь тика. ХIара денна тайп-тайпара кинокартинаш хьувкх, художественни самодеятельноста доакъашхоех латтача агитбригадо концерташ уттаду совхоза болхлошта. Библиотека заведующи я КПСС член, районе дикагIйола пропагандист Даурбекова Нейсет.

Юрта дукха ба квалифицированни шофераш, доярkаш, сомий бешамаш лелаераш, тхьамка лелаераш, коммунистически къахьегаме масал гойташ бола нагIрхой. Царна юкъера белгалбаха боагIа Ташуев Ваха, коммунист Аласханов Хьамид, Эльмурзаева Лала, Гудаева Совдат, Межидова Эхират, Джамбеков Банар, Ахмадов Жамалдин, дукха кхыбараш. СССР хьаьчул тIехьагIа дIаяхар, историга диллача, дукха ка яц, цхьабакъда, социалистически общество хьалъеш, культура, Іилма дегIанхувлаш даьха толамаш доккхий да. Уж бIаргагу зIаммига мара йоацача Алкинчу-Барзой яхача лоамарча юрта а.

Г. МЕЖИДОВ,
пенсионер.

Карабулакски рудай йоакъа материалаш йоахачен, чакхйоахачен заводе йовзаш а лоархIаш а коллектив я В. Морев керте латта бригада. Шоай говзал кIоарга йовлаш оборудованена дика доалдеш, деза гIулакх деш хьабоагIа слесараш. Цудухьа белгала хул толамаш а. Атта нийслац цар гIулакх деш йола корпус сеца. ХIана аьлча царна дика хов шоай корпус сецача ерригa завод а социлга. Іалаьмате бехктохаме гIулакх да из. Из дики кхетаду коллективо.

М. ГУРОВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) В. Морев, А. Оздоев, С. Зауров, Ю. Козлов, П. Голохо, М. Володеев, К. Евлоев, А. Полушкин, С. Хамхоев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Тха интервью

«КУРА» ХЬАЖКIАШ ХЬУВКЪАЕРГЬЯ

ХIара шера дукха ялт чудаь шийн новкъостаца Шелковски района «Дзайла» совхоза механизированни отряда кулгалдеш волча Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Пачхаьалкхен преме лауреата, коммуниста Саидов Баудина. Масала, сеахал хIара гектара тIера 60 центнер гергга фуальаха хьажкIаш чуйиццар цо. Цхьадоло хаттарашта жоп делар дийзар Б. Саидовга тха газета корреспондента М. Хамхоева.

— МоллагIа гIулакхаца нарагIдуьнийт шун механотряда хьажкIаш лаьтта дика хьувкъам!

— ХIара гектаре тIера чуэла хьувкъам дайба деакер оттаду Кхачан программо вай мехка кхаш лелдерашта хьалхашна. Из гIулакх кхоачаша йиш бургъа нагазьа санна кIорa къахьегамкхо лаьтгах лергтIа пайда эца.

Дика хьувкъам хьабара техника лелае харах кхоачам бац, нагахьа санна агротехнически Іилмаца доттагIал ца леладой, балха говзал хаддеза лаьх ца йой.

ХIаьта мишта доал ду оаха тхоай лаьтта? Масала, лурчагIа хьажкIаш дIаюв кхаш белгалдаьхача заба аьзар оаха уж. ТIаккха лоа диллача минеральни удобренеш тайсар. БIаьстан юххье мехааш даьха, культиваци яь фу дIадера хьалха а кийчдир лаьтта. Цхьабакъда, хьажкIаш дIаь хоалайча, кастаста делкача догIаша «овкъорпе» еш, техникех бIзза пайда эца вIаштIехьдалазар. ХIаьта а индустриальни технологи бокъонаш тепсе ца еш 400 гектара тIа шийн теннальа дIайийна аьзар оаха хьажкIаш, хIаьшие боля бе йиш йолаш саьета ха эттача а цунах ма кулле боккагIа пайда эца гIерташ. Иштта оасара боля бе нарагIдалайтар ерригe техника дика тоаль хилара.

ХьажкIаш дIаяпхкъа хIора гектара тIа 7 килограмм кхоачийташ «эрадикан» яха гербицид тасса оаха. Из 14 сантиметр кIоарга лаьтта кIал яжийтер БД-7 яхача дезача дискех пайда а эцаш. ТIаккха «медведка» яхача садоахкача хIама дуьхьала доьлаш а тасса боронованни а яь хьажкIаш дIайийра.

«МоллагIча хаоттама хьалашка — дика хьувкъам!» яхача девиза кхаьхьег оаха. Цу гIулакхага хьажка йокьал этта хиннача 1980 шера хий ца деккача кхашкара кхьаметтел 52 центнер фуальаха хьажкIаш чуерзайир оаха хIора гектара тIера, хIаьта боарамал дика дукхагIа йоачан хиннача дIадахача шера юха а цу девизах къахьийга 60 центнер гергга чуера.

— АттагIа дий индустриальни технологигIа хьажкIаш кхеe!

— Дувца эшаш а дац, дукхагIа ттагIа да. Хьалха хьажкIаш дIайийначул тIехьагIа оасар доадара хьажкIаш хьатIалалдьа цкьан цул тIехьагIа уж тIаьлча кхьо а кхоазен культиваци е езаш хулар. Лоаца аьлча, чуэццалца кхай тIа валла везаш хулар. ХIаьта хIана кхьча тайпара да гIулакх. ХьажкIаш дIаюзча хана дукхагIа хьакъега дезe а цул тIехьагIа уж чуэзца йолаяппалца кхай тIа аревала ца везаш мукъа хул.

— Миштай шун ...
дIахера уйлаш!

— Итт шера ялтий хьувкъам 6—7 центнера айбе деакер оттаду Кхачан программо тIа юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка. Цудухьа нарагIдаьнначох кхоачамбаь Іе дега дац тхо. Укх шера планега хьажка хIора гектара тIера 30 центнер хьажкIаш чуийцача пачхьалкхенга уж йохкаре цхьайттагIча пятилетка план кхоачашхула а, оаха лаьрзlад хIора гектара тIера 60 центнер фуальаха хьажкIаш чуя.

— ЛаьрзIар кхоачашдергl фу дьед оаша!

— Севооборотага хьажка хьажкIаш дIаюв кхаш хIара шера хувц оаха. Укх шера хьажкIаш дIаювргIоча кхай тIа гурахье дIадийна ялат дар. Из чуэццаша а кхай тIа гIолла деза дискаш даьхар оаха. Цу гIулакхо кхо дика хIама дир: лаьтта цамцадаьккхар, оасар доадир, лаьттанца йола тIоадал дIакъайлар.

ГIадвугаш да гIулакхаш

— Тха коллективе дукха ба социалистически яхье хьалха латташ СССР 60 шу дузача цIей сийна тIайица денхараш ханал хьалха кхоачашдаь шофераш, — яхаш дувц Назранерча автотранспортни предприяте директора Балкоев Іийсас. — Царна юкъе ва Картоев Муса. Шийна тIадилла гIулакх диза чакхдоаккхаш, автобус дика лелаеш, новкъосташта везийташ ва Муса.

Шийн шовзткъей ялх шерах 31 шу хьаьналча къахьегама дIаденнад Картоев Мусас, царех 14 шу Назранерча автотранспортни предприяте шофера болх беш а волаш. Иштта чIоагIбеннаб хьаьналча къахьегамца, техникацара Мусай белам.

Укх тIехьарча шерашка цахаддаш социалистически яхье хьалхалаттарий мугIарашка а волаш болх беш хьавоагIа из.

Дика болх барах Мусайна дукха баркалаш яьхад, совгIаташ сийлен грамоташ тийннай. Цунна еннай «Наькъашка хатар доацаш болх барах» цхьоалагIча степена знак, из ва 1977—1982 шерашка «Социалистически яхье котваьннар», «ИттлагIча пятилетка ударник».

Дика гIулакх дар бахьан долаш вIаштIехьдоал цун автобус массаза технически кийча хилийта. Мукъа енача минуташка шийн автобуса эшача кулг тох цо.

Къаьстта дика толамаш даьхад хьалхалаттача шофера СССР 60 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье. ХIанз из къахьегаш ва 1984 шера февраль бетта чотагIа. Соахка ах тони совгIа доагор кходаьд Мусас.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН

Шоай балхех тIехдика кхеташ, тIадилла моллагIа денхар цIена кхоачашдеш бола бIаьш нах ба «Красный молот» заводе. Царех цаI ва металломодельщикий бригадир, коммунистически къахьегама ударник Шелковников Александр Владимирович. ТIемаи къахьегамаи ветерана укхаза къахьега тхьо шу совгIа ха я. Цудухьа металломодельщикий балхах Іалаьмата дика кхийттав из. ЦIаьхе нийсденна хIама дац Александр Владимирович бригадана керте оттавар а. Дукха ха яр хIана из керте латтача бригада пачхьалкхен план кхоачаш ца ю. ХIаьта металломодельщик дика организатор, болхлоша чIоагIа лоархIаши сий деши вар.

Цудухьа хьожавир из бригадирелла. Бригадана керта этта дукха юкъ ялалехьа цун бола дика тоабир цо. ХIаранегара доагIIаш дар хьа а делаш, ше массанена хьонхам тепаш къахьегар. ХIана цхьанкха смена дIаехийтац цо шиъ а шиъш вен норма кхоачаш ца еш. Цудухьа кIенз пятилетка тIехьарча шера мотагIа къахьегаш ва из. ХIаьта из керте латтача бригада коллективо смени нормаш 160—185 процент кхоачашъю. Диъ шера зеденн кхоачашъе гарга а из а. Кулгалхочо а цун болхлоша а шоаш хьеш йола продукци дикаи тIехдикаи мара хилийтац. Цудухьа ОТК балхлой тIаьхожам боацаш дIабохийт цар продукци.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа а къахьегама а дика гIулакхаш карагIдувларах дукха совгIаташ тийннад Александр Владимировича. Царна юкъе а Даймехка тIема орден, ЦIеча Седкъа орден, дукха медалаш, кийдараш.

СУРТА ТIА: бригадир А. Шелковников.

И. ПЛИЕВА сурт.

ШОАЙ ВОI САННА ТIАИЙЦАР

Мел дукха ха яьнна яле а, цIаьхха а йицлургбац шоай вахар ца кхоадеш. Сийлахь - йоккха Октябрьски революци йоаккхаш тIем тIа майра леташ хиннечар цIераш. Дукха зIама да царна карагIдьннар, цу деношкара событеш новхаленгара новкъалонга юаца легендаш а хиннa дIаитта.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕНЕ Советий Іаьдал оттадеча юха ца къоалаш тIом баьчарех цаI ва Адуев Марзабика Мурад.

Цхьабоплар даь, тIадуввa долаш хилар берал, Мурад из долаш вацар. Ираз лехаш шийн даьца ерригача Кавказе гIолла чакхваьннав из. Цхьабакъда, массанехьа цхьатарра дар: къе, бокъо йоацеш цаIеши руэхьех хьалбиза шоллагIбараши.

Шийн 12 шу даьча Мурад балха вахар цу хана Грозне хиннача мехкдаьтте чакхдоахача «Русский стандарт» яхача заводе. Цул тIехьагIа вайнаьха метташ ховш волча кIаьнках таммоч хилар.

Февральски революци йолча хана Мурад «Раппид» яхача заводе токарь а волаш болх беш вар. Укхаза болхлой а даа бпиэни йолаш, къаьгга гучадоал цун иштта вахара хьалхо хиларах бехке малав. Моттига вIашагIъеллача ЦIеча гвардe тIум а хинна тIехьагIа дIаэттача тIема дружинаца хул Мурад. Цун даьх типографе комиссар вир. Петрограде социалистически революци котъяьннай, аьнна баьккха кхаъ чIоагIа гIадбеха тIаийцар Грозненски къахьегамхоша. Моттигера Іаьдал Н. Анисимов керте лаьттача Советашка дар. Цхьабакъда, контрреволюцир доал дIахеца безам болаш. Низ болнза йолча Советашка кIезиг-дукха а гIалат даьхие корта айбора кадеташа, меньшевикаша. Активисташ боабора, промыслашка цIераш еттар, къайлагIа а гучахье а провокацеш йора, керда вахар оттадеча халонаш хиларах бола берригa а бехк большевикашта дIатIабилла гIертар. Контрреволюционераша, фуннагIа даь а большевикашта тIехьара нах дIабахар дуьха, къамашта юкъе цIур бехкар.

Городе кхерам тIатоссабир деникински инарала Л. Бичерахова. Низ болаш вар тIавоегIаш хинна моастагIа. Пролетарски Грозный цуна дуьхьалаьтта хийлуш яр. Хала за яр из. Тоьаш дацар герз, тIема кхоачам, кхача. Фу дича ба къахьа да? Капиталисташна шортта ахча, боазам ба. Цхьабакъда, гуччахьа дIатIа а ваха из хьабаккха йиш яц. Большевикаш гIаьрахой ба, аьнна кхайка болалургба моастагIий, из бехьан а даьккха нах шоашта тIехьабаха хьожаргбер. Цхьаькха-м да. Дукха бIаьхий нах байдде дIаух. Уж кIезиг-дукха оагIабича мегаргба. Большевикаша соцам бу цергара дошув, мах бола хIамаш хьа а йоахаш, цох герз, тIема кхоачам эца. Н. Гикалос задами лу М. Адуева отряде Орга ехача хих тилла тIий лоае а дац, цига гIоала тIехьбулеча купецашкара, бIаьхийча назакашкара безача маьза хIамаш хьалла, аьнна.

КЪУЛБЕХЬАРА контрреволюци тIатеIаш яр Бичерахова, Шкуро бандаш. ТIийрка йисте кхаьчай, Грозне чуэьлай. ДIаболалу бIаь дийнахьа хинна тIема ала. Дошлой разведка командир Адуев эггара кхерамегIа, бехктохамегIа йолча участкашка ва. Цу деношка вув Мурада да, цунна шийна 9 чов хул. Цхьаьрча контра котйоал. Болхлой гвардех юхабисараш лоамашка бепх. Укхаза керда низ гулбеш ва ЦIеча Эскара командующи Н. Гикало. Чоанаш йийрза а ялелехьа, М. Адуев хьовлаву Экажкъонгий - Юрта. Яндиев ЗаIама керте а латташ, Гикало дукхагIа бола низ укхазе ба. Куц-сибат дола зIамига саг дукха везавенна тIаэц гIалгIаше.

Экажкъонгий-Юрта кхаьчача гIоне дукха бIаргадайнад Мурада. Дерригa а дийца а варгвац.

...ГIалгIай къаьнача юрта моастагIа эггара хьалхо тIатеIаво 1919 шера 5 июнe. Беслене оагIорехьара, хьатIавоегIача моастагIчоа дуьхьала вахар герз бе мел доаллалургдар. Новкъостал де баьхкар гонахье ядача юрташкара нах. Сецца болабенна тIом бийса юкъеяхханца лаьттар. Адуева дошлой тIехьашкара тIа а уэаш леташ бар кIайгвардейцаш. Мел чIоагIа деникинцаш котбала безам болаш хиннебале а, цох хIама хилазар. ЗаIам керте а волаш латташ хиннача бIухоша бохабаь, бовда безача эттар уж. Царна тIехьаводa ЗаIам вера кхерем болаш моастагIашта юкъе вийсар. Чов хиннай цун адъютанта Сакалов Іаддалмалейна, бовбаьб И. Кациев, П. Беляева. ЗаIамийна гонахьа кхестаьш вар кхо деникинец. Цу хана Мурад тIаккхьачаецара во дар командира гIулакх. Ши моастагIа вийннав, кхоалагIвар, аьла ва яр, хала чоанаш а хинна говраца веда кIелхарвоал. Мурад хиннаевцара, телергахьа, корта боацаш вусаргвар со цу дийнахьа, оасар тIехьагIа ЗаIамас.

Цу дийнахьа котало яьккха але а, иштта атта тIехьашка вала дагавацар моастагIа. 7 июне цхьатарра шин юрта — Экажкъонгий - Юртаи Сурхотiеннеи го бир деникинцаша. Бокха бар дукхьала боагIаш хиннa низ — герзаца кийчваь вола итт эзар совгIа гIаьрахо. Низ дIакхачанзар поамарой кIайбераш юхатоха, майра дуьхьала лаьттабале а. шакина а юрт дIа е лаьца, йоагайир моастагIаша.

ТIом болча хана М. Адуева отряд бувзам лоаттабеш яр къаьст - къаьсте леташ хиннача тоабаштах шгабан юкъе. Юрташкара нах поамашкахьа дIаболхача хана уж моастагIех лораборе. Цхьаи минута сатийна-м хилазар деникинцаш а шоаш цигача даьккхача шин кIирагIа... Дагадоацача хана чухьийлк Адуева дошлоша хIалакбора уж.

Владикавказ моастагIех мукъайоаккхача а дакъа лоацеш йийнай М. Адуева отряд. Мордовцовца цхьана Іаьржа бер оалача моттиге гIойла городе чу а ваьнна, моастагIа зиххеваь, тIема - Грузински наькъа тIа гIолла гаьневаьккхер М. Адуева отряд юкъе а йолаш хиннача вай бIухоша.

ТИЙРКА йистера деникинцаш велзабаьчул тIехьагIа М. Адуева отряд Дагестана ломашка Гоцински банда йохаь яойта хиннай. Контрреволюционераш бозабаьчул тIехьагIа Мурад Экажкъонгий - Юрта юхавоагIа, Укхаза З. Яндиев командир а волаш, къаьстта гIалгIай маршони бригада вIашагIйоллаш яр цу деношка. Из хиннай Тийрка йисте, Кубане, Доне юхебисача кIайгвардейцех мохк мукъабоаккхаш. Мурад цу бригада разведрота командир вар.

Граждански тIом чакхбаьнначул тIехьагIа М. Адуев кавучилище дешаш хиннав, тIема доакъошка авиамеханик а волаш Сийлахь - боккхача Даймехка тIема наькъашка гIолла чакхваьннав.

Лакха вай белгал ма даккхара, Мурада да Грозна бIаь дийнахьа хиннача тIом тIа вийнав. Карателаша маои воIи миччав хьа, кхаш кхестаь нана, бала ла ца могаш еннай. Цхьаь хиса эрсий зIамига саг шоай воI санна тIеийцав Беле ев Фаге Марзбика дезало. Шийна вашийца Поачоца цхьана Марзабик а, Адуева отряде а волаш, моастагIех леташ хиннав.

Къулбехьара контрреволюци йохаеча шоай синош кхо ца деш леташ хиннача лоамаи нахьа сий а деш, эрсечох' Михаилах гIалгIа Мурад хул. Ленински доттагIал, эрсаштеи вайнахаи юкъерча кIоаргга оалаш долча барт - цхьоагIон низ совбоал.

Иштта да Октябрьски революци котъяларца, йохаргIоаца ССР Союз хьаярах даьнне доккха беркат.

ХIанз М. М. Адуев город Сочи вах. 84 шу даьннад цун. Дуне дезаш, вай Даьхенна карагIдаьнначох доккхал деш ва из. Бокъо а а цун доккхал да а ираз долаш хила а.

С. БАШИРОВ.

1983

КУБА КЪАМАН ЦІЕЙ— КОРТАМУКЪАЛЕ ЯЬККХА ДИ

ТАХАНАРА КУБА

Социалистически Куба шай къаман доккхача цІейна — кортамукъален Денна хиъна йода. 1959 шера 1 январе Фидель Кастро командир хилча повстанчески эскаро тІом беш йохаяьй Батиста — американски империализман чурча реакцин оттавазчун къиза режим.

Доккхийча къахьегама толамаща накъадода кубински халкъ шу дезача денна. Нагахь сана революцин хилале мехка экономика практически дерхІача экспорта кхаь статьях — шекарах, тІъамках, ромах тийша хиннадле тахан паргІатон гІайрен тІа довних никель, цемент, хьаю тростник чуаца комбайнаш, автобусаш, машиналькъа вагонаш, ІаьарЦа болх бу яьш, телевизораш, электронно - вычислитель н и машинаш. Уккхаза хьахинний хими, нефтехими, металлурги, машиностроени, радиопромышленность санна йола индустре хІаналара отраслеш.

Халкъа Іавдал латтача тхьаь шера болх бе йолаялийтай азар совгІа йоккха объекташ. Республикне бокъонца йоза культурни революци хиннай, доккхий хувцамаш хиннад социальни вахаре. Боккха лоерхІам болаш ду республика экономикьана вІашкхий гІоьйле болчу тайпара социалистически мехкашна — СЭВ членашца дІа-ихка деладу гІуллакхаш.

Советски Союзо технически новкъостал а дейн Оьлгине хьалтьаьча Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара цІерагІча тростник чуоца комбайнаш еча комбинате советски специалисташа доккха новкъостал ду кубинкашта производствени процесс вІаштІехьйіаккхача а продукци арахецаче а.

СУРТА ТІА: Гомолера советски специалист Голопятин Александр (юкъера вар) кубински коллегашца Альфредо Сальдиварецен Хосе Лопесацен цхьана.

С. МАПСТЕРМАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

М. ВЫШЕГУРОВ.

СА УЙЛАШ

Ва, Іалам, халахь,
Со хьоне рьза вац,
ХІанаме хьо хуле,
Вай шиние бартгоаргбоа.

Шерашца хозлуш
Къонлуш хьо доагІа,
ХІаьта, Іа къаваш,
Со вІайлуш воагІа
Ва, Іалам, халахь
Со хьоне рьза вац...

* * *

Іовдалча сага
Ма атта да вахе
Е мальхе дуне
Цун доаккха да.

Хьаькъале сага
Ма хала да вахе,
Е мальхе дуне
Цун готта да.

* * *

Лаьтта керда саг
Малха валча,
Гіадьвачче сиглен бІаргах,
Дошо хи тІадам боал.

Вай-м цунах
Сигалара
Седкъа Іобвхар оаь

* * *

Аьрзий дІайоазийтар
Цун майра-дог да,
Лоамаш хестадийтар
Цар хозде а.

Къонаш лоархІийтар,
Цун залол да,
Поэт воазийтар
Зоане бейт а.

* * *

Новкъа гІолли
Ши саг вода.
Цхьане кахка тІа орденаш.
Дошо седкъа къег.
ХІаьта вож.
Цун дахьса охьоно
Шин кулгаца
ЧІоагІа лаьца
Везавца цунга
УргІа хьеж.
Новкъа гІолла
Замаш Сийла
Замаш Эхь
Шайна улуваьккхи
Машар ихайнабе п йода.

Журналистий Союза пленум

Уих деношка кипер Нохч-ГІалгІай АССР журналистий Союзо ергІамара пленум. Пленума балхе юкъе дакъа лоацаш бар районнин дукха тиражан йолчей газетий редактораш, республикански газетий, телевидене, радиовещание болхлой, юкъьанцарча журналистски организацей секретараш.

Пленума йийцар КПСС ЦК «ноябрьски» (1982 ш.) Пленума решечешка хьажна доина НГІАССР журналистий Союзе денхарий а «Хьа мел дер доа ца деш, дас сана доал деш леледе» яхача девзагІа кхоч барах тьурмат дари дІайолаь-ча журналистийн рабселькорийн Ерригсоюзни похода юкъе дакъа лецара а хьокъехь творчески Союзе правлене бюро члена «Сердало» газета редактора Т. А. Тебоева ь доклад.

Доклад юцача дакъа лаьцар телевидене Грознески студе волкхагІволча редактора Я. И. Вайсельбаума, «Ленинан некъ» яхача газета редактора Ю. А. Айдаева, «Шэйнин» яхача дукха тираж йолча газета редактора Т. В. Компаниеца, «Путь к коммунизму» яхача надтеречни районни газета редактора заместителя Ш. Х. Итраева, НГІАССР журналистий Союза правлене председателя, «Грозненский рабочий» яхача газете редактора Д. К. Безугле, «Колхозная жизнь» яхача веденски районни газета редактора А. А. Кушалиева.

Пленумо массане рьза а волаш мегайир КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, хІаьта уж кхочашьа тІе а мйцар, дерриге низаш вІаштІ а теха къы а чІоагІагІа хьинар айда кхомберен хьурмат дарен Ерригсоюзни похода юкъе яхара. Кхачан программа кхочашъяра тІехьа, материальний къахьегамаш кхоьчамах дагІа пайда эцара тІехьа, массе а оагІоратьера пенчехоаткхеги къахьегамаш дисциплина чІоагІъяра тІехьа лоттабеча къовсама лоархІамегІа дІа дешаш дувцаре теркам тІадерзабера тІахьйійзар журналистски организацеш, газетий, телевидене, радиовещание беррига творчески болхлой, болхлойн юртерен корреспонденташ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Тха интервью

МАССАЗА А ДЕГ ЧУ ЛАТТАРГДА

Тахан хьатІаьттад керда 1983 шу. ХІаьта 1982 шу, вай мехка а республика а юбилейни хиннй, советски халкъо бовхане, промышленносте, Іилме, культуре доккхий толамаш дакъа шу ясторе дахад. Цох лаьца хилар тха корреспондента цхьатаца а яздархочунца а Плиев Махьмад - СаІидаца къамьал.

— **Истори хиннa дІадахад юбилейни 1982 шу. Хьа вахаре, кхоллаие фу лер йита чакхдаьлар из?**

— ДІадахa 1982 шу цІакхьа дицлургдоацаш са дег чу дихар вай белгалдаьхача сийлахьча цІейшца я, советски халкъа дІахо бе бела вахара никъ а де делараш а белгалдоахаш парте Центральни Комитета Пленумий лоархІамерча соцмашца а. тІехьара хьачча СССР Лакхехьарча Совета сессе тІаиццача документашца а. Гражданин хилар тарра сога доккхал а кура а яйташ дар СССР хьаяделла 60 шу дизара хетаьча торжественни собране вай парте Генеральни секретара Юрий Владимирович Андропова дах къамаьл. Ший къамаьлаца дерригача империализман дунен агрессивни кулгалхошта а цар доал деча гІозарешта а лакхача трибуна тІара цо дІахаттар цхьаьна оагІорахьара СССР-а тІема низаш кІезиг а дах, миска-зорттал. Вай халкъа кхерамене доккхурйола тІа вай боаккхаргаш хилар.

Вай советски халкъ кхера делаш дац кхоаленах. Цунах ца дича сепах дергда дохкал а курал а?!

— **Дахача шера вІашагІкхиинадац моттт сона хьа вахаре тайп - тайпара сакъердаме вІашагІкхетарош а?**

— Уж тайпа вІашагІкхетараш дукха хиннад са а, берригача вай яздархой сенна. Цу тІехь а Іалаьмато берате хилар дІадаха юбилейни шу. ВІаьш вІашагІкхетараш хилар Ахматова Раисай, Боков Ахьмада, Арсанукаев Шайхе, Саидов Билала, Ведзижев Ахьмада, Сулаев Махьмада, Чахкиев СаІида, Мусаев Мохьмада, Миццлиев Ивана, вешта вьзча, массе а яздархой. Вай республика а лоалахарча вошал долча республикий а дІи децала коллективашца а къахьегама турпалашца а, шийта студенташца а дешархошца а.

Советски халкъ хьинарах, цар къахьегама толамех чІоагІагІа тоаш хулаш дукха моттигаш найсъелар тхона. Бакъдар аьлча, тхона хе ца дуц а йисанаар боах воала латта, дисциплина лоха йола, шоайла тийша дІадениача боахамашта цхьайолча кулгалхоша эсала доал деш йола мела моттигаш а. Цунах тха царна къамаьлаш а хилар.

Къаьстта тхона дег чу ювшаш моттагаш хилар Москве, юбилеенца хетадь Нохч - ГІалгІай литература а искусства а деноц дІадахьача деношка. Вай партех, цун Центральни Комитетах, Советски правительствах, хьамсарча фусамхойх — москвичех доккхал деш цІадийзар тхо вай столицера. Из дерриге дика тІехьале йоацаш дусаргдац вай яздархочунна, творчески интеллигенцина.

— **Іа язйиь «Хала урхе» яха роман-дилоги. ГІалгІай читатело из дешa тоъал ха я. Эрсий меттала доаккха хІана доаккхаш да дилоге хьалхара дакъа. Шоллагіа дакъа мала довзийтаргда эрсий читателa, малав цун перевод ер?**

— «Хала урхе» яхача са романа - дилоге хьалхара книжка арадаьна тоъал ха я. Дукхача — найсхо йолча кхелахошка — дешарашка кхаьчад из. Хаз ца мелагІа мах берго. Книжка царна делалой, са турпалашкара хьаьца царна дика масалаш корадой — се ярае хетарга сона.

Романа шоллагІа дола книжка хІана эрсий меттала доаккхаш ва вайна массанена дика вовзаш а везаш а вола яздархо Мальсагов Шамсахий Ахьмад. Уих деношка перевод я яйсте а даьна, вай издательстве хьакхача делаш да из. Арадаккхар — издательствага да.

— **Хьо поэт, яздархо ва. ХІана драматурге жанре а болх бе веласенаа хьо. «Мичига ловзараш» яха хьа берий пьеса гойташ я массеха тешний театре. Сево йийзар драматургеца хьа безам?**

— Тхьаьх шера республика радио болх беш ва кІезига яхьаьц тайп - тайпара сценкаш, драматически жанра гарга йола передачаш, лоаца радиопьесаш. Цул совгІа, ала деза, театре кхихьасе а, аз цхьаццайола драматически произведенеш хьахелла хилар а.

Тешний театраша отталь «Мичига ловзараш» сага вахаре шийслу кІомача, мистача е мерзача хІаманга дог отташ, царех шийна езар ца йиача кхачан чам боаш саг ва са турпал. Духхьал кхачан чам хиннa Іаш из, вахарцара а чам ба из. Иштта, драматурге ший доаш ала чам болаш моттиг найслу аьнна хет сона яздархой кхолламе а. ДІаьхача романа тІа санна ший турпалаш кІоертта бовлийта вІаштІехьа ца доале а. Цхьан-шин сахьата чакхйоалача пьесашт дукхе а ала, дованита, турпалий хьаштаца. Цар оамалаш хьанхолла торо лу драматургически произведене. Цудухьа хургда-кх из.

— **Хьо хІана гІалгІай театра пьеса язъеш ва, малагІа я цун тема.**

— Листеьшнарг лерхІ аз Іа ювца пьеса. Цун цІи «Лаьттан да» я. Таханарча юрта вахар да цу тІа дувцар. Духхьал сона яхаш вахарра гІертара духхьала оттальа ва берригача мехка —халкъа дукха вахар, сийлал. Цу пьеса кертера турпал — таханара дийша, низ бола кхалсаг я.

Интервью яйтар
АБАДИЕВ Бек.

ДИЗЗА ШОВЗТКЪА ШУ ХЬАЛХА

Чакхдоалаш дар 1942 шу, тІаотташ латтар 1943-гІа дар. Фашистий стервятникаш бар Грозненa бомбаш етташ. Массехк моттиге йоагаш яр бомбаша лотаь цІераш. Ха ишта бирса латте а, производственно - товарни конторa детсаде воспитательаш кийчлуш бар керда шу деддеш бераштa елка оттав гІертташ. Цунах лаьца сона дийцар цу детсаде заведующий хиннача Легун Зоя Яковлевнас.

— Мел бирса ха латте а, берий дог гІоздаккха лаьрхІар оаха. Лехар елка. Тхога тхоашна а яр бераша а ера тхона игрушкаш. ЧІоагІа уйла йир оаха берашта дала совгІаташ мичара дахьаргдар-хьогІ аьнна. Юхьера а бІухошкара гІо-новкъостал деха чІоагІдир оаха. Цу хана дукха тІома доакъош дир Грозне латташ.

Хола пригласительни билеташ а яздаь летчикаш болча яхар Зоя Яковлевна. Безаме тІайийцар из цар командира.

— Берашта елкей! Из Іалаьмате дика хІама да! Дика дагадеха хІама, — аьлар командира. Зоя Яковлевнас хІама дІа а хьоадехьа. Хаьттар:

— ТІайиха берашта дуча совгІаташта фу де лаьрхІад оаша? Уж совгІаташ ца хулe-м елка а мичай из.

— Из гІулакх эсала ма да тха. — аьлар Зоя Яковлевнас.

Ший помощник хьа а вийха, аьлар командира:

— Фуд хой хьона, майор, детсаде елка оттае лерхІаш ба цун болхлой. Кхетий хьо?..

— Кхет со, — аьлар майора, вела а велаш. — Мишта кхетаца фу елка я из берашта дала совгІаташ ца хилча!

— ХІаьта хье кхеташ вале, де доагІар де Іа. ТІехьа а ца тетташ, доагІар эшшача дІахьо. — ХІаьта Іа хьадувцал, — йист хилар из Зоя Яковлевнага, — хьадувцал шоай берех лаьца, мелд уж, мишта латт шун гІулакхаш, кхы фу эш шоана?

Командирен Зоя Яковлевнаси къамаьл дувцача юкъа, печенеши, шоколадаши, конфеташи, Іажеши чубоаш яьшкаш машинка тІа а отталь, чуваьлар помощник.

Ше мишта йоагІа ца хоьш, Іалаьмате гІадьяха дог гІоздаьнна юхаехкаьчар детсаде заведующи. Іалаьмате гІадбаха хьайзар воспитателаш а. Цу сахьате каьхатех тІормигаш а деш, хоза кийдаь совгІаташ кийчдир цар берашта Кхьметтел, довкдал чуелла хингалаш а тІехьа кийчдир цар.

ТІаьттар керлача шера хетаьча берий утренника ха. НаІараш хьа а йийла, цхьан цІагІа дІачудаьхача цецдаьннача, бІаргаш тІа а даькка, дисар бераш: царна духьал аттар хоза кийчъяь елка.

ДІа-хьа кулгаш а лаьца, елка гонахьа сакъерда эттар бераш: иллеш доахар, хелхараш дора, стихаш ешар. Шоай командирaца летчикаш а баьхкар — беза хьаьший. Бакъда, дІахо хургдар бераштa хацар.

ХІаьта дІахо хиннар ишта дар. Цхьа ха-юкъ яьннача гІолла, ниІ хьа а йийла чуваьлар салте, кий а тулаш, шинель а юхаш, автомат а уллаш, совгІатех биза йола соалозг а техкаеш.

Дувцанга йоацаш гІаддаха дар бераш. Шеньюкъе дІа а этта, аьлар салтечо:

— Хьамсара бераш! Аз деькъала дувц шо кердача шерацa. Иштта деькъала дувц шо хІанз тІем тІа болча шун даьше а воашоша а. Цар аьлар сога шоаш немцийн гІаьрахошта чІоагІа етташ болга а, фашисто вай город дІалоацарг ца хилийтарах шо тешаде а. Цул совгІа, цар дехар дьа сога, тархьа ца делаш а, шоайла деза а, шоай воспитателашка ладувгІаш а, боккхийчар алар деш а шо хилар. Котало а яьккха мара шоаш цІабирзаргбоацилга шуга дІахайта.

Салтечо яьккхар тІем тІа бахача берий массехк даьйн вовнойн цІи.

ЧІоагІа тІоараш детташ, гІадбеха, салтечо дувцачох рьаза болаш, цунна го а баь, тІем тІарча гІулакхех лаьца салтечуга хетта болабелар бераш цар даьдеши, нанеши.

Цул тІехьагІа бераш дІаделир совгІаташ. Дукха сакъийрдар бераша, бакъда, царна а цига гулбеннача боккхий бараштa а хаилар салтечуя роль ловзаьр дет садера медицински йиша йолга. Сел дика гримировка яь шийа сибат хайца араьннаяр из.

Иштта йоал кердача шера хетаь елка хилар дизза 40 шу хьалха вай городе Грозне.

С. ВОРОНИН.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.20 — «КуьпалагІча планета къайле». Мультипликационни фильм.
8.10 — «Спортлото». 1-ра тираж.
9.20 — «Іана этюд». Советски поэтий стихаш.
9.45 — Кубински революце 25 шу дизара хетаь йола кубински телевидене программа.
11.10 — Хоккейх лоаца дунен хальхьашта юкъера вІашагІкхетар. «Монреаль Канадиенс» — СССР вІашагІкхетта команда. Канадера передача.
13.10 — Дешархой каникулаш йолча деношка. «Остров сокровищ» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2-гІа серии.
14.20 — «Спящая красавица» яха П. И. Чайковски балет. С. М. Кирова цІерагІча Ленинградски Пачхьалкхен академически операн балетен театра спектакль.
17.15 — «ДоттагІала». Телевизионни журнал.
18.00 — Останкино концертни студера сайре. «Песня-82».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хьалха кхаьсар» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-ра 2-гІа серии.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйренара гимнастика.
8.15 — «Унацйоахь хила дІоаш хьо ваІа?»
8.45 — «Волшебник, волшебник...» Телевизионни художественни фильм.
9.50 — «Бейтаw. Илли. Ашарие».
10.00 — Ерригсоюзни дешархой спортивни стартаь вІашхоале.
10.45 — Мультипликационни фильмаш.
11.15 — «ТІеххьара остановка». Чехословаки телевидене эстрадно-музыкальни программа.
11.45 — «Ассоль» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
12.55 — И. Штрауса музыка. ГДР-ера передача.
13.40 — «Дерригача вага тІаьра». Кузнецки металлургически комбината къахьегамхошца вІашагІкхетар.
13.40 — «Театр». Телевизионни художественни фильм. 1-ра 2-гІа серии.
18.00 — Мультипликационни фильм.
18.15 — Хоккейх йола кагирхой командашта юкъера дунен чемпионат. США-н СССР-ан вІашагІкхета командаш.
20.00 — «Бийса дІахьала йийла шун, бераш!».
20.15 — «Сат. Лаьтта. Дуне».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Адами Хьавеъ» яхача фильм-балета премьера. Музыка А. Петрова.

2 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Хьасташ».
9.10 — «Малин терема чу вахар» яхача документальни фильма премьера.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва!».
11.00 — Мультипликационни фильм.
11.20 — «Спорт-82». Шера итогаш.
12.00 — «ІуьйренагІа почта» яха музыкальни программа.
12.30 — «Юртара сакъат».
13.30 — Дешархой каникулаш йолча деношка. «Остров сокровищ» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 3-гІа серии.
14.35 — «Музыкальни киоск».
15.05 — «Детектив... Детектив... Детектив...» яхача кинoконцерта премьера.
16.10 — «Кинопанорама клуб».
17.10 — «Примите вызов, синьоры» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
19.30 — «Москве Іоаза арахьара баьхна хьаьший».
19.50 — «Московски цирка кердача шера аттракционаш». ДІахьораш — А. Пугачева, И. Кио.
21.00 — «Ха».
21.35 — Цирковой программа дІадаьхьар.
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.20 — Дешархой каникулаш йолча деношка. «Весные каникулы» яха художественни фильм.
9.25 — Н. Осипова цІерагІча Пачхьалкхен академически эрсий халкъа хора выступлени.
10.00 — «Хьайбай дунен гІа».
11.00 — «Сийла стуки».
12.00 — Фильм йолча хьокъалгІа. «Золушка». «Щелкунчик» яха мультипликационни фильмаш.
13.15 — «Велара гонахьа».
14.45 — «Іха корреспондентаcна дувц».
15.15 — «Советски Союза гІалаш». Киножурнал.
15.35 — «Аманзул» яхача ансамбла выступлени.
16.20 — А. Софронов. «Велакхажарах — миллион». Моссовета цІерагІча Пачхьалкхен академически театра фильм-спектакль.
18.30 — Хоккейх йола кагирхой командашта юкъера дунен чемпионат. СССР-ан Финлянден вІашагІкхета командаш. Перерывы (19.50) — «Бийса дІахьала йийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «ЯьгІа шах йоІн цхьа къонахчи» яхача фильм-спектакла премьера.

РАДИО

1 ЯНВАРЬ

6.15 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.45 — Кердача шерацa декъала дувцар (эрсий меттала).
7.40 — «Моаршца ва хьога 1983-гІа шу!» (гІалгІай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.40 — «СалаІара минуташ». Литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
11.15 — Шийна хетаь музыкальни программа (гІалгІай меттала).
13.30 — «Вай доттагІа — Іалам». Радиожурнал (эрсий меттала).
13.50 — Социалистически мехкашкара (эрсий меттала).
18.00 — «Школьни автобус» вай разиомикус (эрсий меттала).
18.30 — «Малеца доттагІал долчарна» (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — И. Дунаевский. «Белая акация» яха оперетта.
19.00 — Сакъердаме иллеши хелхараши.
19.27 — «Сакъердамеча тапгІе тІа».
19.55 — Моттигерча композиторий лирически эшараш.
20.22 — «Вальсагара вальсага».

2 ЯНВАРЬ

8.15 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.20 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.25 — Музыка (нохчий меттала).
8.40 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
9.15 — «Музыкальни мозаика» (эрсий меттала).
11.15 — «Пятилетка хьалхалаттараш» (эрсий меттала).
11.30 — «Музыкантаьн белакъем». Концерт (эрсий меттала).
15.15 — Музыка (нохчий меттала).
16.00 — «Кердача шера калейдоскоп» (эрсий меттала).
16.20 — «Дахте дукха тІем баьраш» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — Шийна хетаь концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Сийлача Іамий махкa». Оперетта монтаж.
18.44 — «Оризонт» яхача ВИА выступлени.
19.25 — «Сакъердаме минуташ».
19.40 — «ДоттагІалла акъе». Музыкальни программа.
20.15 — Казановский. Нохч-ГІалгІай увертюра.

Хоаттам

Тахан республике гІоалеи Грозней хушалуш моршаш а болаш, цхьайолча хана лаьгІо доа а делхаш, къулбаседа - малхбузехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0 — 5, Грозне —1 —3 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоанен сомвен моршаш а болаш, кхоана лоа ч делхаш, цхьайолча моттигашка доахк а доаллаш, тайп-тайпарча сагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —3 —8, дийнахьа +2 —3 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ХУДОЖНИК ВЕЛА-КЪЕЖ

Бюрократа дола совгІат.

— Гуш да Іусман-Гирейнаш сесаг дукха езаш хилар; кердача шера совгІаташ ийнал.

Хауп хаьла:
— Аьттув баьнаб хьа: бІаьзазаргІа браконьер хьо ва тха.

Ферма заведующи:
— Сатот ма де Іаш, сазарганш. ГІор-даде совгІата керда ферма яла мег вайна.

Кхаь цйбавчоа ГІор-даде лу совгІат.

Х. - Б. ИСРАИЛОВА сурташ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, уд. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоххана секретара — 2-84-68; отделий: парти вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-56-87; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05344. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3.